

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ

IZABRANE PJESME (1898.)

VILI PJESME

O, ta nemoj pustit mene,
Med svojima nemam svoga;
Nemam nikog doli tebe,
Svoje vjere, svoga Boga.
Pred tvoje sam noge pao,
Da ti dvorim, dok me traje;
Pelenom se ovjenčao,
A sve mislim, lovor da je!

O, ta nemoj pustit mene,
Pa da svisnem u samoći,
Pa da srćem poput sjene
Jadni slijepac slijepom noći;
Već mi nosi tajnu tugu,
Dušu moju po vedrini,
Kroz šarenu gdje se dugu
Svijet ovaj rajem čini.

Dok progledah, sitno čedo,
U kolijevci brbljajući,
U oblak sam tebe gledao,
Kud me smâmi titrajući,
Gdje u carstvu priče šarne
Mali bogo sanjâ plovi;
Ljuljkaju ga pjesme čarne,
Lepet krila serafovih.

I plako sam s tajne želje
Svoje čežnje ne znajući;
Drhtalo je srce tako
Tvoje nebo gledajući;
A kad dođi gluhi sati,
Trzavo sam snivo tebe;
Pitala je čedo mati:
Što ga boli, gdje ga zebe?

- Što me boli, majko moja,
Ni danas ti ne znam reći;
Samo ćutim, majko moja,
Sve to ljuće da će peći!

Što u srcu, majko, peče,
Nije, majko, rana laka;
Čudne boli, što se liječe
Onim smiješkom sa oblaka!...

O ti, suzo svih srdaca,
Kad s pjesničke želje ginu:
Sjajni trače, što ga baca
Toplo sunce u prazninu;
O ti, koju srce voli,
Slatka vilo slađih usi, -
Neka peče, neka boli,
Samo ti me ne zapusti!

Bez tebe sam mrzak sebi,
A uza te svemir grlim,
I kad dignem oči tebi,
Ko po cvijeću trnjem hrlim.
Zvijezde su mi oči tvoje,
Munje tvoji osjećaji,
Srce tvoje - sunce to je,
Što srcima dobrim sjaji.

Gle, ja ne znam sreće steći,
Ne znam puzit, a u prahu;
Ne umijem ništa reći,
Što nij' srcu na uzdahu!
Mnogo se je, vilo, oko
Narugalo već budali;
Jedni, što su previsoko,
Drugi, što su nisko pali!

Al što marim, gdje se smiju,
Il preziru ili škode,
Kad me tvoje misli griju,
Kad me tvoje zvijezde vode, -
A kada se srce cijepa,
Onda boli melem ištu,
Gdje ti dišeš, vilo lijepa,
Kroz prirodu na nebištu.

O, daj vatrom s toga neba
Istine mi pali usi,
Anđeoskog daji hljeba,
Ne zapuštaj, ne zapusti,
Da sa kama hladna, gola,
Tvojim prožet zborim žarom
Uzdižući kupu bola
Bogu pravde pred oltarom!

Vienac, 1891.

IDEALI

Tajna večer, topli osjećaji,
Lagan vjetrić, suhi uzdisaji...
A maglica tanka, laka,
Milo trepti, milo sijeća, -
Vrh valovlja i oblaka
Eno traka mjesečeva,
Pa im šapće, što sve nebo sniva,
Kako suza sjajnom zvijezdom biva...

Sveto nebo, i vi iskre male,
Kažite mi, šta ste zadržtale?
Sjećate li se časa mila,
Kad sam bio čedo malo,
Pa bi - čedo - majci s krila
Na nebesa pogledalo,
Mazilo se tepajući tada:
Ja bih, majko, onu zvijezdu rada!

Ide vrijeme: zvijezde zapadaju,
Vrata raja brige zatvaraju!
Žeže sunce, želiš hlada,
Al ti želja gladna mrije;
Ah, nikako i nikada
Stignut, kud ti duh se vije
Pa u vise neizmjerne leta,
A iz tijela u ponor sapeta!

A na umu, ah, toliko snova,
Cijelom svijetu dosta blagoslova;
Srce kano sveti plamen
Pred žrtvenik ljudskom rodu,
Čvrsti osnov, stojni kamen
I prijestolje za slobodu,
I krv živa nek se u prah gubi,
Ustreba li, da se tako ljubi!

Čiste želje - ko vi, zvijezde sjajne,
Nedohvatne - ko i vaše tajne!
Vi, alemi vasiona,
Gledate me čudno, je li?
Ko blažene noći one,
Kad sam majci o vrat bijeli
Mazio se tepajući tada:
Majko, ja bih onu zvijezdu rada!

Vienac, 1890.

U PONOĆJE

Na podbule vjeđe težak sjeda san,
Ko na lice da se crni veo sklada,
Kroz nemirne sjete osjet sumoran,
O, kako bi duša zaplakala rada...!
Spominjem se, majko moja,
Prvih zvijezda, prve zore,
Anđeoskog milopoja,
Kada šarne priče zbore.
Spominjem se rajske sreće,
Dok ne znadoh, što je zloba;
Al i prve smrtne svijeće,
I što vidjeh: prvog groba!
Mnogu noć sam mutna srca čeko - -
A do zore? Uvijek daleko!

Iz daljine šušti tajni uzdisaj,
Lijena noć se vlači zlokobrlomu satu.
U dremovnu oku drhtav trepti sjaj,
I preda se zurim kroz maglicu zlatu...
Spominjem se ljudskog grijeha
I bestidne, jadne jave
I odurnog grohot-smijeha,
Gdje nedjela svoja slave!
Klicu zgazi noga kleta,
Al oprost, Bože, krivim;
Tek mi ljubav osta sveta,
Za nju moram ja da živim!
Za nju dišem i uzdišem sveto...
Gdje si, danče? Istom ponoć eto!

Tihim sankom snije davno svuda sve,
Mojim vrućim mozgom palucaju srsi;
U budućnost kad se misô navrne,
Ko da rika lava na ove će prsi:
Što će zanos tih njedara,
Bogoduhe duše znamen;
Što li iskra božjeg žara,
Što vječite pjesme plamen?
Aj, što mari svijet za muku,
Kad pjesničko srce vrije,
Kad ne može smrznutih ruku
Na toj vatri da ogrije!

Gusle uzmi te svijetom prosjači,
Pjesmom ljubi pa zaturen plači!

Gluha noći moja, crna ti si kob,
Kad nemoćno srce tuđe jade kaje,
Na velikom čuvstvu mekan stere grob,
Kuda bolna duša svih patnika staje!

Odreci se mirna kruha
Pa se kreni svijetom borit;
Kad te kora nađe suha,
I tu će ti gorkom stvorit!
Nek su pakô njedra tvoja,
Nek si žrtva svač'jeg bijesa,
Onda si mi, tugo moja,
Pjesnik, pravi sin nebesa!
Vapi zoru, da sve srce puca,
I vijek slušaj, kako ponoć kuca.

Ponoć kuca... muklo kobni bije bat,
Iz valovlja ko da utopljenik cvili,
I dok srećni sniju, u dremovni sat
Moj se uzdah lako pod nebesa krili -

Teška li je, trnja puna
Ova staza, kud mi poći,
Za svu ljubav cvjetna kruna
Svrh mene će kasno doći!
Moga vijeka cijelo cvijeće
Svezati će dobri ljudi
Uz voštene, smrtne svijeće...
Pa i na tom hvala budi!
Čekat ćemo - i dosad sam čeko,
Tek je ponoć, a zora - daleko...

KAD MI KLONE...

Kad mi klone hladno čelo,
Kad dogori svijeća moja,
Kad mi mrtve oči sklopi
Samilosna ruka koja -
I kad tuđa suza čija
Oplače mi puste dane,
Braćo moja, ljudi moji,
Smilujte se onda na me!

Kopajte mi mirna groba
Na brežuljku u slobodi,
Pospite ga sitnim cvijećem,
Kojim svježa gora rodi.

Spletite mi vijenac zadnji,
Što po rosi ranoj miri,
Da po njemu rado panu
Male ptice i leptiri.

O, te ptice i leptiri,
O, taj dragi svijet mali,
Stoput su me, stoput su me
Nesuglasna razdragali.
A ja sam ih rado gledao,
Tepao im pjevajući,
Ljubio ih kano ropče
Za slobodom uzdišući.

I kad čuju mlade mome,
Okle živa pjesma zuji,
Veselo će tamo doći,
Gdje su leptir i slavuji -
Ah, ja ne ću ništa znati;
U pepelu okle žara -
Al nek pjeva, nek se širi
Svač'je srce sred njedara!

Nek se pjeva, nek se grli,
Nek se lako kolo vodi;
Ne bojte se zlobna svijeta,
Njega nema u slobodi.
A čemu vas za njegov briga,
Čemu vam se patiti s njega?
Ljubite se, dok ste živi,
Da ne mroste željni svega.

I ako se desi negdje
Kakva bijeda bosa, gola,
Što je svijet hladno goni
Iz svog tora, iz svog kola,
Grobu momu neka dođe,
A ja ću se moliti Bogu,
Nek me pusti stati malo,
Da mu nešto kazati mogu.

Reći ću mu: Što si došo?
Nemam hljeba, da ti dadem,
Nemam krvi, da te grijem;
Ta ni sebe ne imadem!
Krova nemaš? Lezi amo
U moj ovaj krevet mali,
Da dijelimo i to zadnje,
Što su meni ljudi dali!

Vienac, 1891.

PJESMA MOJE SREĆE

Blago onom koji ima zlata,
Mnogo zlata, mnogo srebra bijela,
Pa još koji križić oko vrata,
Pa još koji vjenčić oko čela!

Blago onom, koga rese časti,
Pjevaju mu topovi i zvona,
Blago onom, komu je u slasti
Svijet cijeli šumna plesaona!

Blago onom, te u tihoj noći
Samo gali pune želja grudi;
I dok sanja, kad će draga doći,
Već ga draga cjelovima budi!

Blago vama, stoput blago svima!
Šapćem crno nebo gledajući;
Blago vama, među umrlima
Odabrani, slatko pirujući!

Meni nema časti niti krune,
Nema zlata, srebra nema bijela;
Imam grudi uzdisaja pune,
Crne brige sjede ispod čela...

I vlačim se kroz vesele čete
Kao nešto, što za ljude nije;
Misô mi se ko sirotno dijete
Od kutića do kutića vije - -

I korim se: još je jada dosti,
Više, više neg sam suza lio:
Prosjak traži na smetištu kosti,
Što gospodski pas ih ostavio!

I ja rado gladnoj onoj sjeni
Suzu brišem, i srcu je lako;
Blago vama; al kako je meni,
Vama nikad neće biti tako!

Vienac, 1890.

ZAPAD SUNCA

Srce šuti - - tone zvijezda sveta
Ko da mrije mrtvac dragi,
A lahorak kano uzdah blagi
Pozdrav mu je svijeta - -

- O, što vidje, zvijezdo žarka,
Kuda li ti traka pade,
Osuši li suzu koju,
Ogrija li čije jade?
O, sve site i sve gladne
Tješio ti cjelov vrući,
Pa je li ti žao svijeta,
Zadnji trače umirući? -

- - Je l' mi ovog svijeta žao?
Ta gledim ga kroz eone,
Moje trake vjekovima
Kroz žile mu krvcu gone,
A ja jurim, kud me nosi
Moga puta vječna meta,
I ti pitaš: je l' mi žao,
Je l' mi žao ovog svijeta?! - -

- Da, ti juriš bezdnom vječnim,
Al ti si nam svjetlo dao,
Al ti si nas svojim žarom
Iz mrtvila podigao.
Kroz prirodu život diše
Tvoj plameni cjelov vrući;
O, je li ti žao svijeta,
Zadnji trače umirući? -

- - Je l' mi žao ovog svijeta?
Ni ne vidim mrve lake!
Ne voli mi žarkog sjaja,
Povija se u oblake!
A kad prodrem oblak gusti,
Rasplinem ga u etiru,
Onda vidim gdje se puši
Krvna ljaga u svemiru! - -

- Da se puši, vidim i ja;
I ja gledim s tvoga neba,
I ja krv bih svoju dao,
Nek se puši gdje je treba;
Ta krvca je prva žrtva,

Idealu što se pali,
Med zvijezdama da bi jednom
I mi ljepše zasijali! -

- - Krv tu gledim kroz eone
I sve slušam vapaj ljuti;
Svemir šuti - vama nije
Dosuđeno počinuti.
O, što li je igra vaša
Tek u gvožđe i olovo?
To vas pitam, to vas pitam,
Jadno pleme Kainovo! - -

- Pitaš što se čovjek pati?
Kako komu vjetar dunu;
Kako koga rodi mati,
U krpama il - baršunu!
E, to mu je patnja ljuta,
E, to mu je borba cijela;
Viđe pravde, viđe kruha
I slobode i vidjela! -

Srce zape... tone zvijezda sveta
Ko kad mrije mrtvac dragi, -
A lahorak kano uzdah blagi
Pozdrav mu je svijeta.
I gledam ga, gdje pod obzor tone -
- O, je li ti svijeta žao? -
U mom oku trak mu zadrhta
Kano pozdrav vasiona.

A sa zlatnog zapadnog vrhunca
Bijela mi se vila smije;
Čujem pjesmu sfera nebesnijeh
I tješi me pozdrav sunca.

Kako tone veličajnim mirom,
Kako vedro zadnji trak mu blista!
Ko ideja vječita i čista
Carstvuje svemirom...

I kad crne oblačine guste
Strme preda nj leđi blatne,
Onda junak sa tetive zlatne
Oštru strijelu gromom pusti.

I razvedri i u život budi
Kano oko, u kom ljubav vrije,
Sa nebasa slatko nam se smije
Pa prirodu ljubi.

Tako i ti, komu žarka krvca
Grije košto božja zraka,
Rastjeravaj tamu od oblaka,
Podaj ljudstvu svoga srca!

I kad si ga gladna nasitio,
Uminut ćeš tiho, veličajno,
Košto mine ono sunce sjajno
Ogrijavši neživo i živo!

A iz tvoga groba
Rodit će se drugo sunce novo;
Tvoja žrtva - stvaralačko slovo -
Dizati će novo doba.

I rod ljudski slobodnoga duha
Cjelivat će vila bijela:
Vila pravde, ljubavi i kruha
I slobode i vidjela!

Pobratim, 1892.

MRAMORNA VENUS

Divna je bašta - ko istočna sanja,
Što hašiš je prede i ljubavna mâma
I paome šuštaj i tajna mila,
Skrovita negdje kraj Ganga i Nila.
Divna je bašta - njoj u srijedi
Cjeliva mjesec mramor blijedi:
Boštvo ljepote punom u jeku
Kanda si uda kupa u mlijeku.
Kroz toplo noćno magleno velo
Sav svijet puni bujno joj tijelo.
I tko je vidi, krv mu se gruša,
Pod grlom žarka staje mu duša
I srce staje i trne noga.
Pod plaštem noći - svodilje tajne -
Čuti je često uzdahe vajne:
O, vrati mi mir moj i Boga!

Tamo sam i ja nekada upo...
Ah, i od tada mnoga me zora
Srvana nađe kraj mramorna stvora,
Gdje plačem - skupo!
A lik joj gordi sjajem kristala
Ponosno u noć mliječnu se koči,

Pobjedno u me upire oči
S kraljevskog pijedestala - - -

- - - Ta bijah pjesnik - upola luda;
Sitna mi bila rođena gruda
I usko leglo sred majčina gnijezda,
Pa htjedoh sjesti na stotinu zvijezda!
Šta obzor tijesni i zemske međe,
Šta vedrog neba krugovi plavi?
Vjetropir sve to pjesnički pravi
Odjednoć strpa pod vjeđe!
Pjesničku brižno smotah prtljagu,
Cjelunuh zemlju - majčicu dragu,
Strpah u kovčeg sve ideale,
Spustih još jednu suzicu bonu,
Ne znam od zbilje ili od šale
I ... digoh se u balonu!

... "Zbogom, vi zemske prašnjave ceste,
Evo se sunca mašam;
Za mene jeste više i nijeste,
Svemirski građanin ja sam!"
I dok to rekoh, kolo me ovi
Novijeh, drukčijih bića,
Klikujuć: Ajde, građane novi,
Kušaj i našega žića!

Ne rekoh ništa, nikog ne pitah,
Tko je i okle i gdje je;
Tek mi se cijela pričini svita
Ko apsolutne ideje!
Oh, tamo nad zemljom prekrasno sve je,
Posebnom osuto slašću - -
I onda na koncu ja i ideje
U čarnu pođosmo baštu ...
Divna je bašta - ko istočna sanja,
Što hašiš je prede i ljubovna mâma
I paome šuštaj i tajna mila,
Skrovita negdje kraj Ganga i Nila.

Divna je bašta - njoj u srijedi
Cjeliva mjesec mramor blijedi:
Boštvo ljepote u punome jeku
Kanda si uda kupa u mlijeku.
Kroz toplo noćno magleno velo
Vaskolik svijet puni joj tijelo...
I tko je vidi - krv mu se gruša,
Srce mu staje, staje mu duša,
I tako mrije -
I živ je i - nije -

Dugo sam ondje besvijestan ležo,
Bježala noć je i dan je bježo.
I mnoge noći i mnogi dani
Odoše tako ko prospavani - -
A sa mnom cijeli svijet se klanja
U divotnoj bašti ko istočna sanja -
Tek lik se gordi sjajem kristala
Ponosno u noć mliječnu koči,
Pobjedno u nas upire oči
S kraljevskog pijedestala - -
A oko gorda, ponosna lika
Mnogi se suše, u suzam gube,
Cjelovom zadnjim, ah - samrtnika
Punanu nogu joj ljube.

Vjerujuć u strast, stisnusmo uho
Vapijuć: Bože s nebesi!
I nikoga nema, tko bi ga čuo,
Gdje grmi: Adame, gdje si?
Tek jedva... jedva glava se miče
Nategom, uporno... zadnje...
Već gotovo hladna se usnica tiče
Kamena, umiruć rad nje!
A ona...? Stoji nogom na glavi
I vrat nam grije i vrat nam davi,
Gleda nas pogledom zmije - -
A ja sam srećan, ako još dublje
Tisne mi u grud dvije paklene zublje,
Te ledene oči dvije!

Prosvjeta, 1894.

SAN

(Slika)

Ko bijelo velo od tanane pređe
Širi se nebo bez kraja i međe.
I svud po velu u maglici bajnoj,
Ko biser sitni u hiljadu grana
O vratu nimfe s dna oceana,
Zvezdice dršću na odori sjajnoj -

A u dnu mora eterna, zračna,
Ko suza s oka trapovijesna,
Ko suza - časom mutna i plačna,
Čas vesela, obijesna,
Zemlja se vidi - prašnjava mrva;

A u tu mrvu sila odvijeka
Usadi trnje i cvijeće bujno,
Ko krvca rujno i bjelje od mlijeka,
I - u svaku ružicu crva!

Mjesec se kupa u prozirnomo moru,
I trake mu, mokre od eterne rose,
Svemirske sfere tresu i nose,
U dol i goru...
O, trako svijetla, o, svezo čvrsta
O ruci tajnog božijeg prsta,
O tebi nijemo, o tebi šutke
Cijeli se svemir reda i vrsta,
Na uzici kreću se - lutke! - -

Kad jadnik pomoć sa neba moli,
Ruke nebesima pruža;
I miris tako s hiljade ruža,
S trna i cvijeća moćno se vine,
S gordoga cedra, sa mahovine,
Tamo pred oblačna vrata.
I kako pane pred teške dveri,
Kruto tvrde i nijeme,
Najljepša onda od vilinskih kćeri
Otvora lokot od zlata,
Izlazi korakom sjene...

U nje su oči sklopljene blago,
I kuda tihim korakom dođe,
Ondje je milo, sveto i drago,
Ko da onudi
Majka sa čedom malenim prođe,
A mlijeko joj da'ne sa grudi.

U nje nad čelom zvijezda treperi;
Al ne da svijetli; - čudna joj traka
Ne goni magle, ne goni mraka;
Čarne su trake joj žarke!
A što je bijelo - zlačanim gradi,
A što je crno - bajno šareni,
A što je gorko - šećerom sladi,
Medom medeni
Čarovna zvijezda sanovne varke!

- - O, dođi! šapće cvijeće i šuma,
Libanski cedar, lišaj sa leda;
O, dođi! šapće i k nebu gleda
Ljubica ukraj drumu - -
O dođi, o, dođi! tihano struji
S gora i dola, s dola i gora,

I s tisuće alga u bezdanu mora
Šapat kroz talase bruji -

A ona otvora lokot od zlata,
Izlazi korakom sjene.
I kuda tiho, nečujno dođe,
Ondje je milo, sveto i drago,
Ko da onudi
Majka sa čedom malenim prođe,
A mlijeko joj kanu sa grudi.

- O, dođi! dršće s ptičijeg kljuna,
S pećina galebovih,
Sa lotos-cvijeta - bajnoga čuna,
Gdje kraljica priča plovi - -
Hiljada buba kresove pali
Grmu na tananom rtu,
A himnu pjeva slavujak mali
U sjajnom, čarobnom vrtu.

- - Eto je - stupa! Lako se ziba.
Tiho se biba
Talas na moru, na kopnu grana,
Ko pozdrav, želja i umor -
Još da'ne u počast makovi cvijetak,
I onda uz tihi šumor,
Ko vebne pjesme skladni svršetak,
Prirode disaj toplo se giba,
I grud joj vječito mlada
Pada i raste - raste i pada -

A na te grudi ko blaga majka
Lijepa vila, kraljica sanko,
Naginje uho i oči.
I kao kad majka pred zrake od svijeće
Ruku ko blago sjenilo meće,
I ona tako
Oblačje lako
Mjesecu stere po ploči.

Šušne li listak il ptica makne,
Cjelovom usne tiho ih takne;
Pogradi glatko,
Šane i da'ne:
Ja bdijem - spavajte slatko!

Nada, Sarajevo, 1895.

IZA SPUŠTENIJEH TREPAVICA

Nikada ljepše, neg kad ovako
Naslonim glavu lagano, meko,
A negdje šuška granata lipa
I veselo cvrči vrapčije jato
U mladom lišću...

Divno je, divno
Sklopiti oči, a tamo, s neba,
Glatko se duga oteгла traka
I mekano plazi niz trepavke tanke
Draškajuć blago zavjesu svilenu.
Između mene i između svijeta.
O, ala je hitra ta šarna igra,
Što mi je sunce stovrsnim vezom
Veze i šara kao ko vir i oblak
Na tamnoj mreži mojega oka.
I igra tako: u crvenom moru
Pliva i tone zeleni kotač
I bude odjednoć žutijem dimom,
Iz kojeg pršte srebrne iskre - -
Kao kad rumen zlačane zore
Struji niz greben alema samih,
A od te pjene da bude magla,
Što trepti za blage sutoni majske
Nad mladim žitom.

I to su časi,
Kad priroda slatko srcu ti tepa,
Kad čutiš lako i talas onaj,
Što ga u rijetkom vazduhu diže
Krilo u muhe, kad naoko lijeće.
I sitna buba, što negdje zriče
Vazda jednako, al dosadno nikad,
I cvjetni pelud, što pada zrio
Od želje da drugi oplodi cvijetak,
Pa lutne katkad, kada mu vjetrić
Bračno veselje obijesno spriječi,
Te on, siromah, visi o dlaci
Koprive ljute, i suši se tako,
Jalovo suši odlično sjeme -
Svakako gorka, vajna sudbina!
Da, i ta buba i pelud onaj
I bezbroj drugih nevida jošte,
Što u toj zračnoj prašini titra,
O, sve ti, sve ti govori bratski,
I poludrijeman bez svijesti plivam

Opojnim virom svemirske pjesme.
Lebdim nad strujom, što se lelija
Od rajske harfe i tamjana svježā,
Što se kroz devet vije nebesa
I desetom ovom majčicom zemljom,
Dokle mi kakva bezočna osa
Ne sjedne na nos! - Ah, na krik bola
Namah se rajska sklapaju vrata,
A oči ljudske glupavo zinu...

I evo - još bih mogo u svijetu
S udesom nekud primirje svezat,
Kad ne bi vila ljudskog užitka
Plašiva, mala košuta bila,
Al u te je vile zečije srce!
I dok te, plaha, ostavi sama,
Istom dok kakva osa te bocne,
I dokle širom otvoriš oči,
A pusta proza u srce uđe,
Svud vidiš, kako bezumna obijest
Po lijepom tvojem Edenu hara,
Kako se ptica s ptičicom čupa
O ciglo sitno proseno zrnce,
I kako kobac grlče peruša,
I žaba zlatne bubice guta
Pa onda sita sa hrpe mulja
Krekeće krepko, i sve to ječi
Ko himna valjda divna i sveta
U slavu vječnog svemirskog sklada!
Ah, mrzim silno glasne ideje,
Koje su vazda žabam na usti,
A svak ih od nas napamet znade!
I svakom od nas probiše uši!
I kad se onda bezvoljan vraćam
Kući od moje granate lipe
I mislim: što to priroda sebe
Ždere i gradi, gradi i ždere,
A sve, što je lijepo, skladno i pravo,
Tek daje čedo maštanja našeg,
O, onda mi biva, da leden stojim
Pred strašnom sfingom, a moje usne
Ne mogu pred njom moliti više
Ko čedo malo, kad sveto kleči
U zipci svojoj ručice dižuć
Tamo spram stare slike o zidu;
Već šutim i mislim i - ne mislim ništa!
Ah, zar je zato, što mi nijesu
Sklopljene vjeđe, i što mi sunce
Ne draška više zavjese svilene
Između mene i između svijeta,

Ah, zar je zato, što ode od mene
Dal'ko, daleko - o, vilo šarna -
Što si mi slatke bajala priče
I tankom pređom leptirskih krila
Skrivala vječni, ogavni kostur,
A ja ga ljubljah kroz tvoju pređu
- Sklopljenih vjeđa?!

Vienac, 1892.

LUCIDA INTERVALLA

Što j' to? - Pa to je njihalo lijeno,
Te mi nad glavom šeta - -
Kroz staklo vidim, gdje vodopad bliješti,
Il svijeću mi valjda pale.
Ah, mrem -
A glava ko komad leda
U bezdan mi nekud tone - - -

I to je smrt?
O, kako brižno anđeli božji
Na perju me spuštaju u grob!
Bez bola, bez želja, klonula uda
Vlažne se dotiču zemlje.
Odista nikad mi tako se nisu
Slatko sklapale oči - -

Svrh mene vidim, oh, lijepo vidim,
Vjetrić se šaljivo igra
S ljudskijem suzom, s riječima ljudskim,
S mrtvačkim turobnim psalmom.
A ja sad ovdje blaženo ležim
I slušam, što zrakom zuji,
Kroz tromračni drijemež slađe ih slušam,
Neg vesele svatove, pjane...

... Na afričkoj pustoj, žarkoj oazi
Suha se lubanja bijeli,
A crnijem slovom po čelu joj piše
Veliko: *Benedictus!*
Nekad sam znao latinskih riječi,
Danas šutim i šutim,
Al ono je tamo na suhoj glavi
Najljepši rukopis svijeta!

I to sam jutros župniku kazo,
Al njemu shvaćanje manjka,

I tvrdi, da j' čitavu mudrost blaženstva
Čito tek na - papiru!
Međutim - u grobu - gdje ja sad ležim,
Nema razlike misli - -
I bogzna, ova glava uza me
Od kakva l' polazi grofa!

Vi bi se gore čudili divno,
U kakvom društvu sad ležim!
Al ovdje, međ nama, druga je klima,
I nazori posebni vrlo!
- - Deder, moj grofe, gore na zemlji
Ja sam ti držao glavu;
Sada mi vrati ljubav za ljubav,
De, pa ti moju podrži!

Drobiš se, brate; nisi ni za to,
Trebalo tu solidna građa!
Čvršća bje kruna naoko čela
Negoli čelo samo.
Onda sam ipak drukčiji čovo,
Od čvršćeg kaosa slupan;
Moj prostor nije širi od mene
I ja ga potpuno punim!

Nekad sam bio gore kovačem
Nad ovom koprenom praha;
Kovo sam svašta, gubio vrijeme
Kujući novce i krune.
Kovo sam svijetu dva stožerna pojma,
Dva krila na noge Sreći,
I pisah na krune: Ovo je mjehur
Od pjene zlatnog safuna!

- Nego mi valja pravednim biti:
Taj natpis nije od mene
Ja sam ga našo u suvišnoj knjizi,
Ljudi je povijest zovu.
Knjigu su pisale božice dvije:
Istina prva se zvala,
Onda je stade čitati *Pravda*,
Al zaspala na prvome listu!

Od onda hrče i strahotnom bukom
Pjesmu svemira kvari;
I baš je divno, od srca divno,
Što amo ne dopire glas joj.
Evo je ovdje blaženo carstvo,
A smrt mu nijemi vratar;

Tu spavaju orô i bijeli golub,
A golub na orlovu perju.

Ovako sam i ja spavati lego
Bez želja, bez strasti, bez bola:
Nit čujem ptice, nit vidim svijetla.
Tek dublje ponirem u mrak.
A tamo na vratima velike noći
Neka se prikaza bijeli;
Ja k njojzi padam brzinom munje -
O zdravo, o veliki Budha!

Vienac, 1893.

U MASKIRANOJ GOMILI

Pjan je karneval - divljem u bijesu
Alkohol i noć šaklju u mesu -
Šapću se laži kroz vino i pivo,
Koljena dršću, dižu se grudi...
Veselo sve je, srećno i živo,
Što tren im prosto - ne biti ljudi!

O, alaj bliješte, gore i sinu
Te ženske oči u poludimu!
Opojno gore iz polumaske:
Žeravka čas ko munjevna letnu,
Fosfor što tinja Ivanjske noći;
Čas su ko iskra, trule u daske,
Što je zar ruka zlotvorna metnu!

Ciliču gusle... Pean užitka
Hvata se pasa, tijela vitka -
Vitla se, vitla... ciliču gusle - -
Resko i drsko, razbludno - milo.
Valom širokim omamna žara
Na oči, uši, ravno su ušle
Opojne slasti željno u krilo - -
Smanuše već mu mitna stražara!

De, i ja žeđam! Nazdravit žudim
U ovoj noći bijelim grudim,
Plećima što su mramor ko parski,
Rukama gojnim, očima sjajnim;
Svevlasti ženskoj, što sjedi carski,
Trepavkam vještīm migom pod bajnim.

- I htjedoh piti, i - nisam mogo!
- - - O, čedo malo, čedo o bijelo,
Zašto je tebe dovela mati,
Rulja gdje ova krila ti blati,
Peto što ljetu kite ti tijelo?!
Smijeh da slušaš nervozne žudnje,
Pogled da gledaš propale bludnje - -?
- I htjedoh piti, i - nisam mogo.

*

Amo te, svijeta udesu kruti,
Sfingo ledena, usnama makni,
Mramornom pandžom srca se takni,
Rad sam te čuti!
Tuži te ovdje - ne znajući ništa -
Ovo anđelče - pet mu je ljeta -
Tuži te rose kapljica čista,
Što se na percu ljubice blista...
Čelo i vlas joj, stasić joj viti,
Tuže te ovdje - u što će biti,
Šesnaesto kad joj ljetu procvjeta?

Nijema je stala besrdna avet,
Vjeri i umu podla rugavet:
Stoput anđelku strgaše krilo -
Igrački bit će, košto ih bilo!
I lijer cvate, cvijet se razda,
Jedan se truni, a drugi cvjeta;
Pjesnik što plače, ne plaču vazda
Curice mlade šesnaest od ljeta!

- Našto li - tisnuh - onda je meni
Srce da vene, život da grkne?
Čemu se moja krvca ledeni
Sluteći njenu zvijezdu, gdje mrkne?!
Čemu mi čuvstva udahnu ova,
Plakat da moram luđe i luđe
Tuđih grijeha, tuđih grobova
Zločine tuđe?!

- - Nijema je stala besrdna avet;
Ja uzeh čašu suza i krvi,
Lupih je o tu podlu rugavet -
- Sve nek se mrvi!

Vienac, 1897.

U NOĆI MRTVIH

U noći spomena mrtvih, dok tisuć varnica drhti
S trave uvele, grobne, ko iskre divlje da blude
Zvijezdi našoj po kori, nad carstvom spokojne smrti
Cara i roba, uma i lude...

Dok zvona plačiva bruje kroz turobne drvorede
I pjev se dirljivi ori, gordi se mramor blista
I suze vrele se toče, a ruke ih brišu blijede
U staru krpu il komad batista...

Dok dolje pod zemljom vlažnom redovi žutih kostura
Leže na daskama trulim, upored, poledice,
I grobni zarezni prsten s grbom plemićkim tura
Il zrno u glavi samoubice...

Moje su oči suhe! Duh moj trza me negdje
U bezdan svemirske magle, na konac mirijada;
Vjerujem: da sam ko ona vječit svuda i svagdje,
Iskra, a ne znam, gdje gori joj klada!

Svedno mi, samo kad ćutim, da s panja sam iver njena;
Neka me vitla oluja, svedno mi, kuda me tjera.
Počinut i ja ću negdje, na pragu novoga trena
Reći ću: Vjerovah, da spasava vjera!

Miran ću čekati pogreb: i vama sila kad klone,
O, tebi, zemljo i majko, i suncu i vaseljeni
I svemu bajnomu carstvu, što sada se kupa i tone
U iskravoj pjeni sanja - u meni -,

Demoni sumnje ću vidjet, gdje vašega vrh pokrova
Strijelom nemirna oka drob vam miješa i dira,
Utaman! ko da noktom besna ptica sova
Grebe u granit sfinge Misira.

Bijedna ću, očajna, gledat, gdje s vaše lešine skače,
Silnijem, vatrenim krilom po mrtvoj gomili lupa;
Besmrtan vječnost si kune i grdno buči i plače:
Što nijeste umrli skupa!

Vienac, 1896.

SAMILOST

Pa u čem sjaj ti sveti, ti - boli srca moga,
Ko biser te si njemu u bezdnu morskih tmina?
U čemu polet tvoj mi do spoznaje, do - Boga,
U čemu žuč ti ko milina?

... Ti pred okom si alem, kroza te se u duši
Sva bijeda svijeta lama i krv mi srcu digne;
Cjelokup jad života po meni sav se ruši,
Posvećuje me kad me žigne!

Ti moj si anđel sjetni, što pouzdana oka
Do ljubavi me vodi, do zagrljaja svijeh;
To oko to je sunce, i bez njeg preduboka
Tamnina zemlje koti grijeh.

Ah, jadan, ko te nema. U grijehu ležat on će,
I duh mu vječno lijetat po kalnoj ovoj doli;
Kroz cijelu drščuć vječnost svoj čekat sudnji zvon
Al gdje mu srce, čim da moli -?!

Prosvjeta, 1897.

SNILO MI SE, KERUB DA SAM...

Snilo mi se kerub da sam
I da stražim rajska vrata,
U ruci mi strašna pala
Usijana žežen-zlata.
Iza vrata što ih stražim
Nevinost je žila sama;
Kitio joj bijelo čelo
Vijenac mirte i ljiljana.

Snilo mi se te mi rekli:
Čuvaj ovaj dah od pjene,
Od mirisa bijelih ruža
Stvorene su dojke njene.
I ako ih dašak dirne,
Što ga žarki šapat kreće,
Oparit će lijer bijeli
I nevinost - umrijet će!

Stražio sam strogu stražu,
U ruci mi strašna pala,
Poda mnom se kolutalo
Bezbroj zvijezda i svjetala -

A ja stražim vrhu svega,
Da ne bude želje strasne,
Nevinosti da se oko
Ne pomuti, ne ugasne...

Tada vidjeh gdje se s pola
Eter krenu k drugom polu;
Svi atomi zadrhtali
Ko u slasti, ko u bolu,
A krajevi svjetskih bezdna
Ko dvije glave mile, lijepe,
Činilo se: žarke usne
U poljubac će da slijepe -

... Zadrhtali lijer i mirta,
A nevinost blijedit stala.
Spasti ću je - sad il nikad! -
Trže ruka, bljesnu pala.
I zasikta oštrac ljuti
Među cjelov, među lica.
- - Snilo mi se, kerub da sam,
A ja bijah - ubojica!

Vienac, 1896.

MISAO SVIJETA

In labore requies

Ima vječna zvijezda zlatna - za oblacim negdje trepti,
Ne vidje je smrtno oko, samo srce za njom hlepti.
Srce samo zvijezdu sluti - ideja je vječna, sama,
Adamovo teži pleme k njojzi krvlju i suzama.
Niko ne zna, kad se rodi - možda pravo onog sata,
Kada su se strašnom lupom zatvorila rajska vrata.
I od onda kroz eone: vjekovi su zvijezdu snili,
I od onda kroz eone: oblaci su zvijezdu krili.
U daleko, mutno doba, pod povorjem Himalaje,
Tražile su zvijezdu onu plačne oči drevne raje.
Na pustaram zvali smo ju i po prahu i po kalu,
Polusveti kad su magi bacali nas u peć Balu.
I veliki kad su kralji igrali se piramida,
Što i danas gordo stoje - ko kad nešto krvca zida!
I danas se dive ljudi, gledajući čuda ona,
I debele knjige pišu o veličju Faraona!

*

Sveta bašto Getsemanska, sveta vodo od Kedrona,
Recite mi, gdje je ona tajna zvijezda vasiona?
Po vama su suze pale na iskrene dvije oči
I sva bijeda čovječanstva u njima se posvjedoči.
Popila ih crna zemlja, popilo ih žedno more,
Ostala je pusta priča za dječinke razgovore!
A vječna je suza bila - Njemu samo posuđena,
Od vjekova ljudskih muka u oku mu sakrivena.
Dizale se za njom ruke, one oči pune bola,
Na podnožju Akropole, na proplanku kapitola,
Posred dima barikada zvalo se je njeno ime,
Tražio je staklen pogled ispod noža guillotine...
... Il su lažni ideali, ili laže ovo doba;
Tko će otkrit ovu zvijezdu s ovu stranu našeg groba?

Epilog

... Raslo čedo prenejako i u gladu i u sramu,
Ostavila njega majka, ljudska pravda maćeha mu,
Kad je išlo ulicama, niko njega nije gledao,
Niko pito: da l' je sito neočešljano, suho čedo?
A gospoda sva u zlatu, s odličjima na svom fraku,
Ogradom su oblazila malo čedo na sokaku;
Fine gospe stiskale su nosiće si nježne, male,
Milmirisnom maramicom, kad bi čedo ugledale:
Smrdilo im čedo uljem, smolom, bojom, jelovinom,
Starim gvožđem i kožama i još nekom izmetinom...
I sve tako... čedo raslo, te sad bilo - kako bilo:
Jednog dana sve je gvožđe ovog svijeta pokupilo!
I čekiče i lemeše i sjekire - takve trice,
Nu što grijeh je, dragi Bože: i - topove i sabljice!
U pô polja čedo sjelo pa ko vosak gvožđe mijesi,
I sve raste... raste... raste... glava već mu pod nebesi!
Pa sa visa, što je viši, neg bi ikad onaj bio,
I sve kad bi Faraune naglavice postavio
I najvišem piramidu po svećenoj metno kosi -
Prtili su drugi kamen, nek ga i on malo nosi -
- Haj, s visoka toga visa, kud se samo sunce penje,
Nasmija se čudni junak i sva zemlja porumenje.
Takva rumen tek se vidi, kad se smiješi zora rana,
Pa naviješta milim stidom osvit novog, ljepšeg dana
Diže desnu junak dobar, preko neba noktom ma'nu,
Oblačine s neba zdera ko hartiju tan-tanenu.
A oblaci to su bili crni, teški, ledni, gusti;
Sa zemljice vjekovi ih isparili mučni, pusti!
Pa su krili zvijezdu onu, što ju ljudsko srce sluti,
A ljudske je nijesu oči nikad mogle dostignuti - - -
Ukaza se preko neba ljudske patnje slika cijela,
Svjetlost ju je na nebese za dan suda prenijela!
Planu zemlja, svemir planu u krvavom, žarkom krijesu,

A sa slika, koda sumpor, vrele suze kapale su.
Kapale su vrhu živih i vrh onih što su bili,
Kroz vjekove što su ljudstvu kaplju po kap krvi pili.
Proklete su onda glave okrenule zemlji lice
Ne mogavši gledat neba: strašne knjige osvetnice!

A vrh svijeta azur drhtnu tamjanovim lakim dimom
Nad bratskijem čovječanstvom i nad zemljom-domovinom!

Glas se začu sa nebesa: Amo k meni, pravde žedni,
Amo k meni, uvrijeđeni, poniženi, gladni, bijedni!
A obasjan srijed svijeta o alat se junak štápi,
- Bogu hvala! muški zbori, briše s čela znojne kapi.
Gledao je pun veselja gdje se zvijezda na njeg smije,
Pa je protro zadovoljno žuljevite ruke dvije.
I podiže čekić teški miškom tvrdom kao kamen.
"Naprijed!" reče, a nebesa namignuše na to: Amen!

Vienac, 1896

RADNIKU

Amo ruku, junače, pruži žuljnu,
Amo ruku, nabore da ti mučne
Pjesnikova drhtava usna, družo,
Štujući ljubne!

Izjav suda kojim nas nebo kivno
Za grijeh prvi u raju prvom prokle,
Na tim tvojim brazdama hrapavijem
Štujući čitam.

Vječne patnje, s kojima rod je ljudski
Boj vojevo, veslajuć teško cilju.
Ko u pravijek povijest sklesa spomen
Tebi u čelo.

Iz sredine ljudskoga roda jedna
Ti se dižeš, granitno kao deblo
Put nebesa - - guste mu šapću grane
Vječitom uhu:

Ljudskih jada bezbrojni, dugi psalam;
Ljudskog žića krvavih priča klupko;
Ljudskog bola uzdahe, kano oluj
Svemir što pune!

Strmiš takav, gvozdenu dižuć mišku
Spram nebesa, jedini krvi smrtne,
Komu patri čelo da kruni svoje
Pobjednim znakom.

Kada ne bi alem i žuto zlato
Izmet bili napora samo tvoga,
Nevrijedan očica onih malih
Dječice drage,

Koju babo uzgaja kazujuć
Žuljnu desnu, ručicam kad mu glade
Mišku tvrdu, njihov dok anđeo šapće:
Moli i radi!

Pregni samo! Tvrde si protri dlane,
Gordi mužu, u čijem srcu zbori
Isus Hristos: Sinovi da smo ravni
Jednoga oca!

Dok nas gole samrtna rađa majka,
Jednim prahom bosa dok noga kleca,
Kud i carska zlatna se kola vrte,
- Rabota tvoja!

Ispod sunca koje je isto svima,
Dok jednako teško se rastajemo,
Istom crvu gojeći mukom tijelo -
Gdje li je plemstvo?

Ah - u duši! Predsude ruši dušom!
- Vijek grmi, prosvjeta pravo budi.
Ljudstvo hoće polugu: - tu je gvožđe
Jače od žezla!

Pa kad onda prođe uz čovjeka čovjek,
Svjestan, miran, slobodan - ne grbeći
Ispred tašta ništava gotovana
Pleći poštene,

I Bog će se sa neba nasmiješit,
Zajamačno prvi put otkad gleda,
Gdje za djelo, što ga je u šest dana
Stvorio lako,

Ti si mučne trebao duge vijeke,
Rasklimane točkove da mu središ,
Ne - lebdeći lagano povrh voda -
- Ljubeći zemlju!

Amo, amo, junače, pruži ruku,
Na njoj da ti nabore one tvrde,
Sve što raste - gospodsko ili derno -
Štujući ljubne,

Ko pobožnik svete kad moći ljubi,
Što ga griju - želju mu žarku bude:
Biti svecem, - pruži mu neka bude,
Krsti mu dušu!

Mukom svojom krsti ga. Svi će onda
Mirno jesti edensku voćku slatku,
Izim onih, koji ovako nisu
Kršteni bili!

SVIJET I PJESMA

(U odziv nekomu kritičaru: da je pjesništvo zastarjela stvar!)

Nije moja pjesan burna u osvetne dane,
Ovako se lišće trese kada lome grane;
Nije pjesan moja slavuj kada slavku žudi.
Uzdisaj je ona samo iz ljudskih grudi. - -

- - - Čuj, napolju vjetar hladni nemilo se ganja,
Bjesni, urla divlja sila sve bez smilovanja.
I obara silnim krilom i ruši i davi
I sumornih trista misli budi mi u glavi.
Al molim je: čemu misli, što da misô gradi,
Kad se neko previše' grije, neko previše' hladi?!
A kad pravda krutom šakom udara na vrata,
Peru ruke, igraju se Poncija Pilata.
Aj, čini se: svijet se vrti o sakatoj ruci,
Rađaju se za to janjci da se hrane vuci,
I vijekom će da se gosti kurjačina sura;
Hranila ga prije glupost, a danas - kultura!

Nije moja pjesan burna u osvetne dane,
Ovako se lišće trese kada lome grane;
Nije pjesan moja slavuj kada slavku žudi,
Uzdisaj je ona samo iz ljudskih grudi.
Pa šta bila pjesma moja, sred stoglave bijede
Kazuj, pjesmo, je li pjesme u svijetu vrijede?
Kazuj, pjesmo, da l' te tromo čovječanstvo treba,
Da l' te ono rado sluša trebajući hljeba?
Il si samo vijenac suhi s klasičkih grobova,
Jedna zvijezda ugašena davnijeh vjekova,
Jedna suza zaostala, slađana i bôna,
Kad je čovjek na Olimpu gledao Apolona,

Kad na Pontu Jasonova ljuljala se lađa,
Pjenio se talas gdje se Afrodita rađa?

Pa si danas, blijeda sjena one davne sanje,
Među druge došla ljude, moje milovanje -
Svi te glede... čudna si im... zatvoraju vrata,
Ta šta će im dijete ovo neznanog zanata?!
Gle, ti dižeš svijetle oči, tvoje usne šute,
Gle, ti dižeš svoje oči i suzom se mute.
Ti u svijet mirno gledaš gdje se smješka na te:
Vi imate srca - kažeš - a mene ne znate!

- Ne, ne treba pjesme više, prošla joj je cijena,
Uminulo dječje doba 'spred zrelih vremena! -
Ko da čovjek nema više ljubavi ni suza,
Zar mu želji nije uska vaseljena uza?
I žive mu zar već grudi ne kucaju više,
Kad na grani povrh srca mali slavuj diše?
Naokolo kad se tajno bajna nojca vije,
U tišini kad se nijemo grle duše dvije,
Kad se drago zlatu svomu potihano javlja,
Kad se lako svaka bijeda prašta, zaboravlja?!
Il kad čedo gleda majka bez misli i glasa,
Samo znade da se nešto u grudi talasa -
Ah, i od te kad se sreće stojni junak kida,
Čedo, ljubu zadnjom grli suha, bistra vida;
Nema suza kad se srće gdje se oči gase,
Polomljeni gdje barjaci pusto polje krase - -
Što je ono te ga trže gdje se krvca lije?
Ah, bje iskra što kadikad u prsima grije,
Plamen onaj gdje se pali mironosna žrtva;
A bez žrtve za budućnost sva je povijest mrtva!
I kad onda nakon duga i očajna vijeka
Uzgoji se narod kapljom krvavoga mlijeka,
Kada novo, srećno pleme sebi sreću kuje,
Što je ono te u srcu mučenike štuje?
Što je ono te si žrtve med bogove stavlja?
Ah, plamen je, što se katkad u srcima javlja!

Huji, urla vjetar hladni, nemilo se ganja,
I obara silnim krilom sve bez smilovanja.
I čini se: svijet se vrti o sakatoj ruci;
Rađaju se za to janjci, da se hrane vuci.
I vijekom će da se gosti kurjačina sura;
Hranila ga prije glupost, danaske kultura!

Al ja stištem glasne gusle, a na vjerne grudi,
U guslama šapće nešto što mi nade budi.
U rukama slijepca davna jadale su jade,
Mlađoj ruci sad ih vila u baštinu dade.

A ljubi ih duša žarka, grli vjera čvrsta,
Ta zar nisu načinjene od golgotškog krsta?
Zar ne znate da u njima tajni zapis spava,
Krvava je na nje pala pjevačeva glava.
I kad pade i kad dušu vječnom Bogu dade,
Dahnula je guslam zapis, nek rodu valjade.
Pa kad drhtne struna glasna, gudalo se vine,
Začuju se glasi kano grobu iz dubine,
A uz glase kao da se i molitva vije:
Nek čuvamo ono što nas u dnu srca grije,
Nek čuvamo zapis tajni što ga slijepac stari
Ostavio u guslama, da unuke žari,
Da nas drži, da nam čemer ne otruje grudi:
To je zanos, krilo duše, koja naprijed žudi!

Vienac, 1890.

ŽIVOT I LJUBAV

Moli, prosi svakog dana
Koru krušca starac slijepi;
Moli, prosi za taj darak
Njeg'va kćerka, anđeo lijepi.

I tko pita starca sijeda,
Da l' mu teška vječna tama,
Reći će mu da je sretan,
Sva mu sreća - kćerka sama.

Kad mu ljute navru suze
Pa mu suha lica rose,
Djevojčine usne mile
Tiho mole, tiho prose:

"Utri suze, oče dragi,
Ne spominji tvoje vaje,
Zar još srca kćerke svoje
Stari babo ne poznaje?"

Kad mu klimav korak slabi
Uzbrdicom mučno brdi,
Anđeo mu onaj kaže,
Gdje mu prijete kamen tvrdi.

S nje mu sije sjajnim suncem
Očinjega mraka tama;
I on kaže da je srećan,
Sva mu sreća - ona sama!

Mrko li mu nebo tvrdo,
Ima zvijezde - suze svete,
A ona ih s neba kupi,
U biserne dare plete.

Pa kad noći slijepog vida
Vječna dođe noćca blaga,
Stavit će mu uvrh groba
Onaj darak kćerka draga.

I pitat će mnogi ljudi:
Tko pod onim grobom snije?
Mamit će ih ono blago,
Tek iskrene suze dvije!

Al će srećna samo duša
Pojmit sreću starca slijepa
I milotu onog dara
Što ga savi kćerka lijepa.

I sva borba našeg vijeka
Ondje se je razotkrila:
Slijepac to je - život ljudski,
Vođ mu dobri - ljubav mila.

Bugarkinje, Senj, 1885.

NEVINČETU

Probudi se... gle ga... zlato!
Kakve su ti oči male!
Probudi se - a i na to
Usne mu se nasmijale,
Nešto gleda, nešto sudi,
Slatko tepa, slatko diše,
Nešto gleda pa se čudi
I ručicu malu siše.

Aj, što zuriš u nas tako,
Što bi, čedo, htjelo znati?
Aj, što zuriš, i onako
Dost' ćeš rano progledati.
Šarne sad se slike čine
U nesvijesti oka tvoga,
Al će minut ko što mine
Slast od mlijeka majčinoga.

Aj, što zuriš u nas tako?
I tvoje se svjetlo budi.
Aj, što zuriš, i onako
Otrovat ćeš rano grudi.
Ti se čudiš ovom šaru,
Istinu bi znati rada;
Saznat ćeš je po imenu,
A nać ćeš je - ko i sada!

Vienac, 1891.

LJUBAVI

Sini, zvijezdo, sini sjajna
Kroz oblake ove tame;
Dođi, vilo, dođi bajna
Pa se malo nasmij na me.
Željo moja, danče bijeli,
Kad ćeš k meni u samoću?
Ah, ljubav mi srce želi,
Ljubav eto, sve što hoću!

Sanče sveti, vječna slasti,
Tajno mila, kad se ljubi;
Prvi bože, prva vlasti,
Gdje sve niče, sve se gubi.
Nebo što je, more što je,
Što čudesa u svijetu?
Cigla svetost - ljubav to je
U svom padu i lijetu!

Tko se penje slijepim žarom
Po biserje neba vedra,
Da okiti dugom šarom
Milom zlatu mila njedra?!
Tko će sa dna mora pusta
Otet pjesmu od sirene,
Slatka grla, slađih usta
Da uspava dragoj zjene?!

Tko će srnut gluh i slijep,
Kuda glave spasti nije,
Tko će mrijeti mlad i lijep
Mirno, kako svetac mrije?
Mrijet će koga sred njedara
Rajem puni cvijet ubav,
Koga srce divom stvara,
Ah, s ljubavi, a za ljubav.

Majko svega što se kreće,
I krilo mu u lijetu,
Ti jedino nebo sreće,
Čist serafe u svijetu!
Kada sve nam smiješno biva,
Kad nas život mrzi, zebe;
Ah, to biva, iskro živa,
Što jedino treba - tebe!

Kaži, vilo, čisto lice
I omladi, što kud sa'ne;
Blagoslovi, čarobnice,
Dane trule, otrovane.
Željo vječna, danče bijeli,
Daj oraji tu samoću - - -
- - - Ah, ljubav mi srce želi,
Ljubav eto, sve što hoću!

Vienac, 1890.

PROLAZNOST

Dođi amo - - slobodno me nosi;
Svejedno mi i kad bi me takla
Lednom usnom, pogledom od stakla,
Što nam život ko i travu kosi -
Svejedno mi - ne branim ti hira;
Nisam piso zakonik svemira!

Dođi amo - - zlatila mi ime,
I med prve pisala me makar
Sve u ploče: u mramor i bakar,
Najvječnije među besmrtnime;
Svejedno mi - - ne burka mi čuvstva;
Nisam piso zakonike društva!

Dođi amo - s prijestolja me sruši
I u crne tamnice obori;
Nek svjetina porugom me mori,
S prostačkijem šakama nek guši;
Svejedno mi - ne poželjeh kruna,
A od tebe ne ištem računa.

Dođi amo - žile mi raspali,
Vatrom pakla krv mi otruj vrelu,
I od mukâ na teškom raspelu
Ludačku mi stezulju navali;

Svejedno mi, i gdje strah me nije,
Pružiti ću ti ruke obadvije!

Na bojišta i na razbojišta
Po svijetu me krvavom odvuci,
Poći ću ti nehajno o ruci,
Gledat ću te, neću reći ništa.
Ako katkad nijema suza kane,
To su tuđe zapekle me rane.

Dođi amo - mjesta mi pokaži,
Gdje sam nekad gorke plako suze,
Što ih svijet pojeftino uze,
Ogolivši idealne laži,
Reći ću ti: Trica bila mala
Svaka suza te je tamo pala!

Dođi amo - uz gromove reci,
Da priznadem veličinu tvoju,
Prkosno ću glavu dizat svoju,
U polomnoj tvrd ću stajat jeci
I gledat ću u nebesna vrata
Sedam nijemih tvrdijeh pečata!

Zašto? Zato jer nisam od svijeta,
S kojim sudi nijemo tvoje lice:
Zvijezde su mi braća i sestrice,
Duh mi lagan za granicu lijeta;
Ne znam groba, košto nisam znao
Ni kolijevke kad sam u nju pao.

Ja ću naprijed - bez suza i smijeha,
Ja ću kući gdje su ideali,
Igrat ću se s anđelići mali
Grešan u kost s pjesničkijeh grijeha,
Pa ću tako jednog mrijeti dana
Pred vratima grada začarana.

Onda kada, nakon duga vijeka,
Lubanja mi izbaci se suha,
U prilici eternoga duha
Ja ću lagan stati pred tebeka;
Zajednički kratit ćemo vrijeme
Gledeć kosti, očnice i tjeme...

Ne spominji samo onda ništa, -
Zajednički nać ćemo joj groba,
Usporedo mučat ćemo oba
Kraj njezinog vječnog pokojišta

Možda onda preda te ću stati
Pa zaplakat - il se nasmijati!

Nada, Sarajevo, 1895.

SMRTI

Tajna vilo, što nam sklapaš oči,
Kad bi htjele da još malo glede,
Gdje u sreći il u kalu bijede
Šareni se ovaj život toči.
Ah, al valja da ti hire plati
Svega bitka zadnje zrnce svako,
Ne znajući, nit će igda znati,
Da l' je bolje ili gore tako.

Tajna vilo mramornijeh usti,
U kojih se zalud milost prosi,
Čije krilo vasseljenu nosi,
Košto dimom vjetar vije pusti,
Ti koracaš sigurno i tvrdo
U vjekove od vjekova amo;
Mi smo crvić što mu slamka brdo,
A penje se za dlačicu samo!

Tajna vilo! vječno ti je slovo,
Iako je našoj volji kruto
Što ti rušiš nemilo i ljuto
Sve što niče da oplodiš novo,
Što sve gine silom tvoga znaka,
I ta igra što je zakon čvrsti;
Al je građa vječna i jednaka,
Samo oblik - tu su tvoji prsti!

Tajna vilo! sve u ljudskom duhu
Čas je brzi, a tebi u ruci -
Smrt i život tek su ljudski zvuci
Bez značenja Prirodi u uhu!
I ja znadem da sam bio veće
Pre neg škrinu zipka mog života,
I ja znadem da me nestat neće,
Kad me tvoja vječna sila smota!

Sitna muha što se suncem kupa,
Mene tješi lako titrajući;
Ja osjećam, ptiče milujuć,
Da smo isti i jednaci skupa. -
Tajna vilo, strah me nije mrijeti,

Svog se humka plašno spominjati; -
Onaj zakon, što mi živu svijeti,
Jednako će mrtva milovati.

Svemirom mi mirna miso hrli,
Tamo joj je bez granice meta,
Tu dječinski zakone goneta,
S prirodom se željna tajne grli.
Tamo joj se slabo oko budi,
Zemske rane tamo joj se liječe;
Ta ondje su vječne majke grudi,
Okle mlijeko svim jednako teče!

Tajna vilo, sruši i obori
Sve, što jeste, u prašinu jednu;
Provaliju svjetsku, nedoglednu,
U kaosnu onu maglu stvori.
Al uzalud: razorna ti ruka
Rasadnik je novih tvorevina;
Promjena si, promjena si puka
Nakon jednog nesvršena čina!

Mrviš brda kao snježne grude,
Sušiš one bezdan-oceane;
Led će biti, gdje su cvale grane;
Sve drukčije, da još drukče bude.
Kroz vjekove do vječnoga vijeka
Miješati ćeš ovako i 'nako;
Ja ne pitam što nas ondje čeka,
Niti pitam čemu je otako?

Ah, ta ti si s nama uporedno,
Atomi nam tvojeg vala pjena,
Korak svijeta samo tvoja sjena,
Čas nam svaki umiranje jedno!
Izišli smo, zapadamo s tobom
Na obzorju onih što nas ljube;
A kako je za mrkijem grobom,
Uzalud se u to misli gube.

Kako nam je pred kolijevku bilo?
Kako će nam pošlje groba biti? -
Ljudska tlapnja zalud tamo hiti,
Gdje je vrijeme pečat udarilo
Nijemoj leši na uvela usta,
Moždanima na života snagu -
Tu je Erebus, pustolina pusta,
I kud pošo, srneš po netragu.

Tajna vilo, sfingo mramorova,
Nesvijesna, vjekovita silo,
I jedini suče od vjekova,
Pred kojim je sve jednako bilo,
Ne dam maha uzdahu ni suzi,
Kad mi pjesma do tebe se šeće -
- - Zipko, grobe, zagrljeni druzi,
Ljudska suza rastavit vas neće!

Vienac, 1891.

KOLO SREĆE

Ko divlji vir, ko paklen ples
U vrtložini sve se kreće;
Kroz razuzdani živi bijes
Zavrtilo se kolo sreće.
Nad njime lak se veo vije,
Pod velom bijela sjaji djeva;
Ko sunce žarkim okom grije,
O ruci zlatna traka sijeva.
A na toj traci plamna slova,
Gdje njeno ime gori sjajno - -
I preko gora i dolova
Glas njezin ori, vabi tajno:
"O, amo, ljudi, svijet cijeli,
Sad sreća dar će svoj da dijeli!"

I gle - odasvud svijet se jati:
I muško, žensko, mlad i star,
Sve hoće kola da se hvati,
I gordi car i ubogar.
Sve zadnji prve ruše rede,
U bujici sav kipi svijet,
I dječicu i starce sijede
Ko vrtlog vitla koloplet.
Baš ko kad žarka iskra pane
U mravinjak, pa mrav se ospe,
Kroz klance spregnut oluj plane
Pa raspojas se morem prospe;
Otako svijetu kipe grudi,
Uzmotali se tako ljudi:
I car i prosjak, div, bolesnik -
Sve jedno klupko, jedan bjesnik!
Milijun ruku kolo hvata,
Milijun strtih zemljom plazi,
Brat kao tigar vreba brata,
I preko majke sinak gazi - -

Uz malu, bijelu nošku laku,
Uz hitru djevu gipka struka
I kljasta vidaš, gdje o štaku
Sve klima, klima... sreću kuka,
A dobri duh ga natrag vraća:
"Zar i ti usta sa svog loga?!"
... Al - pluća kašlju, klima noga,
I on se opet štaka laća - - -
Pa klima dalje - srće - srne
I klone, pane... oko trne,
A preko leši bez života
U novom klupku svijet se mota.
... I tisuć ruku suhих, golih,
Iz sagnjile se pruža slame
I članke grči, prosi, moli:
"O, srećo, daj se ozri na me!"
I stogodišnji sijedi djed:
"O, srećo!" dašće zadnji hip,
I bljedne lice, gasne gled,
Al sreći zadnji teži hrip.
Kroz zadnju suzu još ju snije;
Sve tiše, tiše kuca srce:
I čovjek mrzne, čovjek mrije
I - ludi zadnjom kapljom krvce!

- - - Daleko od tog svjetskog kala,
Gdje skrvne zemlju čovjek-bjesnik,
Nad zemnim prahom lebdi pjesnik -
Daleko laži i od jala.
Nebesa sjaje na te oči;
Čas plane, s groze čas se koči,
Kad podlost gleda pa ga mori, -
Il tuži čujuć vapaj jada,
I pandže tuđeg ko svog jada,
I kako grlo s žeđi gori,
Poštenju gdje se korist ruga,
Gdje sve je crna bol i tuga:
Svi grijesi svijeta grud mu stisli,
A pjesnik ljubi - tuži - misli - - -

U svijetu mnogi cvijet mu cvao,
I idol bje mu žarke grudi:
Ko uzor-žena, uzor-ljudi,
Ko sanko da mu zanos budi;
Za sanku sav je život dao - - -
On ljubi - ljubav mu je sve:
I život i raj, otac, brat,
I svake mu je misli mat';
On ljubi - ljubav mu je sve!
Životu srca kucaj cijel,

I njoj je vijek vas žrtvovo,
U plamnoj mašti brz i smjel
Na njojzi svijet svoj osnovo;
Al mašta kupi, mašta gradi,
Na razval zbilja krst svoj sadi!
I kad mu mnogi idol mio
Uz neman se je crnu svio,
I onu grdnu avet mazi,
Što prva njeg'va boštva gazi,
Da srce mu se žarko koči
I krv mu stine, život mori,
I zacakle se mutne oči,
I suho grlo vatrom gori -
On - koji ćuti pandže glada,
Do koga prši uzdah jada,
Koj' pojmi jade sveg života,
On - osim srca - sav sirota.
I divovi kad svi bi svisli,
On... dalje ljubi - tuži - misli - - -

S nebesa uvijek glasak blagi
Uz pjesnikovo čelo da'ne:
"Ne, ne daj mi se, sinko dragi!"
... I pjesnik gleda, vid mu plane.
On svetu onu ljubav pozna,
Životom koja svemir grije,
I čuje ona usta možna,
Po kojim bitak - jest i nije.
Njeg vječitosti plamen žari,
Pred kojim samo u prah pade,
Kroz svemir koji gospodari,
I svoga duha njemu daje.
I ko kad svježā proljet bajna
Miloduh cvijetak siplje s krila,
Kap melema mu vječna sila
Na usta šapće božja, tajna:
Međ duh i prah te stavih, sine,
Da čovjeka sa boštvom spajaš,
Da misô moja svijetu sine,
Da žedne duše ti napajaš.
Kad istina i demon laži
U tebi krvav razboj traži,
Sa krvlju srca barjak kvasi
I diž' ga, u znak, čovjek da si!
A utjehe li trebaš kad,
Ti prezri tašte dare sreće:
Ni raskoš niti ljuta glad
Zamamit tvoju dušu neće!

*

I pjesnik gleda svjetski bijes,
U vrtložini gdje se kreće;
U divljem vrutku kuha smjes,
A kroz nju juri kolo sreće.
Nad njime lak se veo vije,
Pod velom bijela sjaji djeva,
Ko sunce žarkim okom sije,
O ruci zlatna traka sijeva.
A na toj traci žarka slova
Ispisuju joj ime sjajno;
I preko gora i dolova
Glas njezin ori, vabi tajno:
"De, na noge vas, evo krune,
Moj najprvi je ovo dar!"
- - - I ma'nu rukom - kruna mune,
O krvav bljesnu sunca žar.
I planu vika življa... življa...
I disnu hrpa divlja... divlja...
Milijun strtih zemljom gmiže,
Milijun ruku uvis siže - - -

I gle - uz zadnje muke krik
Ču silničkog se grla rik.
I tiran banu. Zlatna kola
Ramena drobe, prsa gola.
Bičalom svoje roblje plete,
Nek kola jure, neka lete!
A roblje samo ciči, vapi
I put svoj piše rujnom kapi.
- Nu đipaj, bokče sinji, samo;
Ja naprijed hoću, a ti trkni!
U tvojoj zvijezdi piše tamo:
Ti vozi, trpi; rob si - crkni!
I zvjersko lice planulo,
I mnogo tijelo klonulo,
I mnogo oko zgasnulo...
Al preko leši mrtvih, strtih,
Sve gobela se zlatna vrti.
I puče bič od trista traka - -
Dragocjen vijenac pada s zraka
I bezbroj ruku za njim siže:
Na silničku ga glavu diže;
Sâm vraga svoga vjenča rob!
- U ludoj igri luda kob.

- - - Daleko od tog svjetskog jada,
Nepomičan ko mramor ledan,
Ukočio se pjesnik bijedan,
Za suzicom mu suza pada.
I ćuti gdje mu rastu krila,

Nad blato gdje se zemno diže,
I tajna gdje ga nosi sila
Na mržnji gada Bogu bliže...
I čuje bajni, rajski glas,
Kor serafa mu pjeva vas:
I ti ćeš klonut srca mrtva -
S nebesne grane strunjen list;
Izgorjeti ćeš kao žrtva
Bez pepela - ko alem čist.

Vienac, 1884.

ASTREA

Bila veče topla, tija,
Kada čežnja nježi grudi,
Kad se ruka srcu svija,
Kada usna cjelov žudi - -
Bila veče, meka, čarna,
Kad se svjetlo sjenom ljubi,
Kad se duša blagodarna
Razmićena u se gubi
Pa oprašta sve i svima
I grli se svijetom cijelim,
S dubokijem ponorima,
S oblačićem lakim, bijelim,
Što se vije na visoko
I srce ti sobom vodi;
Zaneseno plije oko
Po azuru, u slobodi...
Ispod srca, pod oblačje,
Skladan, bujan sanak diše,
I ti grliš srce svač'je,
S njim se stapaš i još više:
Praštaš svemu nježno, drago,
Zemljo moja, nebo moje,
I kroz svemir šapćeš blago:
Prošteno je, prošteno je! - - - -

- - - Dok sam tako u samoći
Plivo trakom mjesečine,
Pio slatku pjesmu noći,
Zvijezda, cvijeća i pučine,
I dokle je strujeć ona
Drhtala mi kroz sve žile,
I šaptala vasiona
Toplom usnom majke mile -
Silnim mahom ruka neka

Trže nebom, mjesečinom,
Zemljom, morem i dolinom -
I proplanu svjetlost čista,
Mene zan'je plima meka,
I ne znadoh više ništa.

.....

- - - "Amo k meni, amo k meni,
Da ti kažem svijeta čare!"
Digoh oko
I visoko
Spazih krila silne vile;
Led što bije
Topliji je,
Neg što su joj oči bile.
A ona se lako pusti
Smješkajuć se momu jadu;
Ah, tako se smiju usti,
Koje smijeha ne poznadu!

"- Čula sam te - opila te
Meka pjesma vedre noći;
Kovat stade sanje zlate,
Ti, sanjaru u samoći!
Praštao si sve i svima,
Grlio se svijetom cijelim,
Sa dubokim ponorima
I s oblačjem lakim, bijelim.
To je tako, kad iz kuta,
Moj pjesniče, pogled lijeta -
Sad ćeš tragom moga puta;
Ime mi je: Pravda svijeta!"

*

Valom, brdom kamenijem,
Njezina me diže ruka;
Srcem gledah krvavijem
Vrela slasti, vrela muka.
"- A sad gledaj! - šanu vila,
Što zamamna sjena krije!" - -
Dobo slatka, dobo mila,
Ah, to slika ljubavi je!
U sjenici gospodara
Kmetica se mlada stidi;
Oči pune topla čara,
U anđela što se vidi.
On se kune vidom oka,
Cjelovima usne lovi;

Zove Boga za svjedoka,
Da poljupce blagoslovi.
Kune joj se časnom rukom
Svoga oca i djedova,
Svoje krvi kapljom svakom,
Gordom slavom sa grbova.
Njeno oko mokro, meko,
Predaje se ženskim žarom;
Anđeo je, što je kleko
Vjerujući pred oltarom.
Ah, kad ljubav klupko splete,
Zar da čovjek to odmota?
A trgat mu konce svete,
Znači trgat nit života!
Dršćuć mu je o vrat pala,
Sklopila je stidne zjene;
Srce mu je svoje dala,
Al on hoće usne njene;
Dala mu je usne rujne,
Dala mu ih bezbroj puti,
Al on hoće grudi bujne - - -
- - Noć je gluha i noć šuti!

.....

- - Ajdmo sada! - vila šanu
I pokri mi rukom oči.
Kad je skide, novom danu
Svitalo je sa istoči:
Vidjeh kuću ubogara,
Pred njom pjeva luda djeva,
Vidjeh lomna kmeta stara,
Protjerana sa ogrjeva.
Proгнаo ih plemić strašni,
Slab mu starčić slabo treba;
Kćerki ote vjenčić časni,
Zašto ne bi ocu hljeba?!

- - - Ja sam Pravdu svijeta gledo,
Reko sam joj: - Evo - ti si!
Osvetit ćeš ovo čedo,
Ako dosle nikog nisi!
A ona je blijeda, šutke,
Pogledala samo na me,
I ja vidjeh: obje ruke
Bile su joj povezane!
Ali diže silna krila,
Odbismo se svijeta širom,
Od nedraga do nemila
Motasmo se ljudskim virom.

I došli smo jednoč oba
Na grobište - mrtvo polje -
Krst do krsta, grob do groba
Redao se gore dolje.
A na jednom malom brdu
Kopali su grob grobari;
Kopajući zemlju tvrdu,
Naišli su na grob stari,
A u grobu dvije-tri kosti -
I to trulo, i to gnjilo -
Dvije-tri kosti, al je dosti,
Da i srca tu je bilo!
Tada uđe sprovod sjajni,
Sve gospoda u crnini,
Red se kreće veličajni,
Zlatan lijes u sredini,
Dim se vije, glazba svira
Tužec pjesmom žalobnicom,
A govornik srca dira
Naručenom besjedicom...
Zadrhtala silna vila,
Pogružena glavu prignu;
Na vatrena, širna krila
Vrh onog me groba dignu.
- Gledaj kosti! - strogo reče -
Pa se one djeve sjeti,
Što je ono bajno veče
Ko anđeo sjala sveti.
A gle ovaj lijes sjajni:
Znaš plemića mlada, živa,
Znaš li cjelov, šapat tajni,
I što ponoć jošte skriva - -
Znadeš li ga kako zbaci
Djevi s čela vijenac čisti?
Pa nu, gledaj: ti mrtvaci
Zajedno će u grob isti! -

U dno jame lijes škrinu...
Ko da nema ni tu dosti,
Zapuni joj svu dubinu
I pritisnu suhe kosti.
Puče zadnja kost sirote,
Gavan li je u prah smlavi - -
Ah, nekad joj vjenčić ote,
Prah mrtvački sad joj gnjavi!

- - - Ja sam Pravdu svijeta gledao,
Reko sam joj: Evo - ti si!
Osvetit ćeš ovo čedo,
Ako dosle nikog nisi!

- - - Ali ona naglo zginu
Kao svjetlo ispred noći;
Izgubi se u prazninu
Ko da neće više doći.

Vienac, 1890.

OTPUŠTENI VOJNIK

Baš na prag sjede, malne gô,
Islužio je ljeta duga;
A izjela mu lica bô
I nesvjesna stara tuga.
Povlačio se kojekud
Sve za bubnjarem usred hrpe,
Pa mali krst mu resi grud
I kiti na njem stare krpe.

Zabludio mu tupi gled,
Kud pukoše mu polja lijepa;
Al vidi brajan: drugi red,
Tuđinac sad mu zemlju čepa!
I drhtnu - tu je majstor čvrst -
I malim prstom lulu kopa;
Baš čudno, dok je steko krst,
A eno kuća propa... propa...

A gledao ga stari drug,
Iz kuta lemeš s pluga teška,
I čini mu se: baš ko rug,
Gle, tupo mu se gvožđe smješka:
Ej, dobro došo! valjaš baš,
Na žutoj je l' ti lica trpe?!
Ma kao rijedak čovo naš
Pozlatio si svoje krpe!

A glavno ti je: nek si živ;
Otplatilo si krvni danak.
Tek, Bog mu prosti, tko ti kriv,
Pa evo si ko igla tanak.
Da slučaj mene stvori kad
U biće kakvo, ko ti živo,
Pametnije bih, družo, tad
Ja svoje puške ispaljivo!

Al šutio je gladni drug,
Ni ne ču onu šalu ljutu,
A vraškim smijehom stari plug

Ućutao se u svom kutu.
Pa gviri kako u taj čas
Bez desne ruke mladac šuti,
A lijevom srećan, blažen vas,
Sve gladi onaj krstić žuti!

Zaboravio u taj par
I pusta polja, muku ljutu - -
A zardala ona stvar
Zadrijemala je u svom kutu
I sniva: kud je čovjek lud
Pa gubi ruke, lomi kosti -
I - dragi Bože - za sav trud
Tek krstić mu je jedan - dosti!

Zvonimir, almanah Hrvatskog akademskog društva Zagreb, 1886.

U BADNJOJ NOĆI

Pred kasarom gore dolje
Mrk se vojnik šeće;
O ramenu lunta visi
Ko da joj se neće.
Zakopao smrzle ruke
A u rukav sivi
Pa lozinku šapće suho:
"Bože, vojsku živi!"

Nad kasarom oblačine
Kano avet jezde,
Kroz oblake bistro vire
Neke male zvijezde.
A sa zvijezda i oblaka
Ko da zvonca ječe - -
Tajna noći, tiha noći,
Sveto badnje večer!

Ponoć kuca, Spas se rodi,
I - mijenjaju straže!
U stražari vojnik mrki
Na pušku se naže...
Noć nijemu lavež buni
Tuđijeh mu strana,
A on misli na šarova
Od dječinskih dana.

I uzdahnuv suho, nijemo,
Na prozeble usti,

Traži nebom gdje su Kola,
Gdje Vlašići gusti - -
Ovedrilo zimnje nebo,
Zvezdice se roje;
Tuđe su mu, drukčije mu
Nad kućicom stoje!

Ponoć kuca - mila zvona
Skladno u noć ječe;
A jadrnika pred kasarom
I zebe i siječe...
Pa se sjeća da je lane
Uz ćaku si stara
Božićnicu pjesmu pjevo
Kod časnog oltara.

Ispala mu puška teška,
I bolno se sjeća
Na majčinu milu glavu
I drhtanje svijetla.
Čini mu se, eno vidi:
Dim se k nebu vije -
I kroz tamjan al se žare
One oči dvije!

Ponoć kuca, Spas se rađa
I - mijenjaju straže - -
Pred stražarom puška zveknu,
Pa lozinku traže -
A on - jadrnik - upeo se,
Leden mramor sivi,
Po propisu oštro vraća:
"Bože, vojsku živi!"

Vienac, 1892.

STARA SLIKA

Bojni redi - sve momak do momka;
Al bi bili valjani kopači!
Bojni topi - gvožđe potraćeno;
Al bi bili valjani orači!
A telećak - ao kože puste,
Al bi bila torba milosnica,
Što je babo darovima puni
Na badnjake i u dane svake,
Kad se vesô svomu pragu vraća!

*

- Desno! - Lijevo! - -
Naprijed! - -
Teško je, al
Zapovijed!
Kano strijela
Juri red;
Puška s puškom
Upored...
Stani! - Stade
Kano zid -
Kamen tijelo,
Kamen vid...

"Čuješ, Ivo - šapće Jovo -
U grlu me pali:
A panem li, podaj Mari
Ovaj prsten mali.
I maramu što mi dika
Na oproštaj dade,
I taj cvijetak sa livade,
Gdje joj dragan pade."

""Čuješ, Jovo! - šapće Ivo -
Nesrećno sam snivo;
Pokojni me moj babajko
U čelo cjelivo.

A panem li - ti se vratiš -
Pozdravi mi majku
I odnesi pozdrav ovi
Na groblje babajku.""

Jedan časak - još su ljudi;
Drugi časak - krv iz grudi;
Treći časak i - nebo se stresa,
To već nisu ljudi.
Već hrpe od mesa!

*

A u selu
Preko devet gora i planina
Jedna baka čeka sina,
A djeвица svoju diku bijelu.
O duvaru slika visi,
Pred njom žiža sije,
U nju glede, u nju pilje
Seljakinje dvije - -

I gle čuda! zaljulja se
Ona slika stara,
Zaljulja se, s klina zdrava
Pade sa duvara.
A sirotam ko da srce
Puče srijedom srijede;
Ne, ne plaču, tek se samo
Ko dvije lude glede...

A po selu
Ide priča; gata se i baje;
Plaču seje, ljube, maje -
Ko u selu,
Gdje se svašta
Pod istinu i prima i daje!

A van sela
Vele: To su selske trice!
Ta dakako,
Tko bi plako,
Ako kakva slika pade,
Il protuže kukavice!

Vienac, 1891.

ANDEO BOLA

Duga je umorna noć, crno je nebo i zemlja,
Kroz tu dosadnu tmušu nešto šušti i šapće.
Možda je rosa od suza, što se sa neba vraća
Pa tiho na jadrnike kaplje...

U gomili gospodskih kuća, u sjaju čarnih tapeta,
Nižu se kutići tajni, mirisni budoari,
Nad njima čađava soba - ta neka nesreća hoće
Uvijek sklad da kviri!

Tu se anđeo bola u vidu svijetloga duha
Nad prazni naginje krevet, da trudnu napipa nogu;
Al ništa - - na jastuku samo nešto ostade suzâ,
A jadnik luta - sprema se - Bogu!

Noćna zlokobna ptica vidje sa razvala stara,
Kako se uzmuti voda, kako se pomoli ruka - -
I opet umorna noć, i dosadna bezglasna tama
Šuti vrh groba ljudskijeh muka...

Anđeo svetoga bola u vidu svijetloga duha
Stoji uz prazni krevet, eterno pritišće čelo,
I gleda, gdje se iz vode mučena povraća duša
Onamo, gdje joj je ležalo tijelo.

Gleda, kako se tiho nad prazni naginje krevet,
Trula kako se slama čudno svijetliti uze,
I sveti poljubac čuje, s kojim se mučena duša
Povraća, svoje da poljubi suze.

Gleda, kako se čisti u vlastitoj krvi i znoju,
U suzama srca svoga, i kako se diže tada,
O svojem rođenom krilu zapliva lako i voljko
Morem zvjezdanih mirijada...

Dolje - pod oblačjem tamnim crno je nebo i zemlja,
I kroz tu dosadnu tmušu nešto šušti i šapće - -
Biti će rosa od suza, što se sa neba vraća,
Pa tiho na jadrnike kaplje ...

A gore - nad oblačjem tamnim, kud ljudsko ne vidi oko,
Alemi gore sjajni i živi;
Sklopljenih ruku i krila ondje se anđeo bola
Svojijem žrtvama - divi!

Nada, 1895

PRVI SNIJEG

Olovna, siva mrena je neba - ko oko u lude
Sinji, ko pepeo zgasli kroz mliječnu maglicu dima;
Snijeg - to smrle suze su, iz oka toga što blude,
Vjetar ih vitla... zima je... zima!

Padaju guste poljanom širnomo, a velike grane
Šire se spram njih ko naručaj mekan. Upravo eto
Anđeo smrti silazi s njima, baš će da pane
Gorde na glave što umiru sveto.

Prirodu gledam - jadrnika kaošto komu će zorom
Nasilna mišica oči zaklopit. Zbogom, o liste,
Brbljava lasto, o zbogom ti, blijedo sunce za gorom,
Zima je, zima; ljetni već niste!

Sada se cari vila ledena, a njojzi pred dahom
Zelen se žuti i nabire suha, okom je kočii;
S maglena tkiva je oprava njena, suhim nad mahom
Injem vezenom obućom kroćii...

Za njom se voze lakim na sanama vesele šale:
Plesovi, šaptaj i drhat i stiskaji ruke na samu,
Salon i plazače glatke i maske što očima pale
Žarče neg sunce o Petrov-danu.

Leti nad svime badnjački anđeo, dižuć visoko
Božićno drvce, stostruke darke pod njega meće;
Osmijehom rajskim gleda u radosno dječinjje oko:
Badnje je veće - veće je sreće.

Uza nj se bijeda povlači, snijegom njuška ko zvijer,
Šesnaestljetnoj pastorci nosi božićna hljeba:
Zvona će pjevat Hosana! i s mraza će venut joj lijer...
Zima je, zima - grijat se treba!

Nada, Sarajevo, 1897.

PROVIDNOST

(Narodni motiv)

Hranila je čedo majka
Kroz tri ljeta kojekako:
O preslici i o ruci,
Malo čedo prenejako.

U petak je nešto glava
Zaboljela čedo malo,
U subotu izdisalo...
U nedjelju u grob palo.

Zakukala tužna majka,
Kako kuka kukavica;
Kukala je neprestano
Sedam punih godinica.

Kad se sedma napunila,
Pa će osma da se množi,
Kucnu neko u pò noći: -
Anđeo sam - reče - boži!

Već su Bogu dodijale
Materinje teške suze;
Ako ti je sinak umro,
Bog ga dao, Bog i - uze!

I što nebo od vas radi,
Ako radi, to i znade;

Ustaj, majko, pa da vidiš,
Je l' ti tuga što valjade! -

Poveo ju anđel boži
Ravno noći u pô noći -
Oteglo se polje ravno,
Nikad tužnoj majci doći.

Padale su gorke suze
I na trnje i na cvijeće;
Kamen se je raspadao,
Kud se tužna majka šeće...

I tako su jadni došli
Na brežuljak neki mali -
Tu je noćni vjetrić zibo
Jedno tijelo na vješali' -

- Evo - reče anđel boži -
Takav bi ti sinak bio,
Pa otari svoje suze;
Bog je tebi dobro htio. -

A majka je grlit stala
Svoje čedo o konopu;
Ljubila mu hladne ruke,
Ljubila mu hladnu stopu.

Zgrozio se anđel boži,
Kad ko luda preda nj pade
I uskriknu groznu kletvu:
A što mi ga onda dade?!

NEZNANI GROB

Dizao je za slobodu
U junačkoj barjak šaci,
Tko bi znao gdje je pao
Med tolikim med mrtvacima'.

Puhnu su vjetri pusti,
Raznijeli su prah junaku;
Ostala je samo krvca,
Osušena na barjaku.

Strunuo je barjak slave
Kroz tolika duga ljeta,

A krvca je postanula
Domovine gruda sveta.

Al na grobu nepoznatom
Nema krsta, nema znaka;
Nitko ne zna gdje se skriva
Osušena krv junaka.

Ah, al kolom naokolo
Vesela se pjesma ori;
Što slobodno srce čuti,
To slobodna usna zbori.

Tu unuku djedo priča
Sva vremena ona stara;
Kazuje mu u pô čela
Uspomene od handžara.

Pa se onda kolo krene,
Slatka pjesma srca blaži;
Preko kola golub lijeta,
Golubicu svoju traži.

Za golubom, pticom bijelom,
I gavran se crni jati,
On bi pao, gdje je stao
Onaj grobak nepoznati.

Al ga plaši pjesma orna,
Pa se koban dalje vije,
Gdje slobode slatke nema,
Gdje pjesama čuti nije.

A na grobu nepoznatom
Nema krsta, nema znaka;
Nitko ne zna gdje se skriva
Osušena krv junaka.

Al ni ptice nema crne,
Da mu vječni pokoj smeta,
Graktajući da mu čupa
Onaj stručak poljskog cvijeta.

Već slobodno srce igra,
Slobodnom se pjesmom blaži -
Ah, otako anđel valjda
Na neznanu grobu straži!

HERONEJSKI LAV

U mjesečevu svijetlu, u tajnoj drijema noći
Kaprena, selo malo, na prahu Heroneje.
To bajni joj je ležaj u magičnoj bljedoći,
A pokrila se plaštem od grimiz-epopeje.

O, kakav grimiz to je, o, kako se rumeni
Neizbljedjela krvca, što nekada poteče
Za grčku zemlju dragu na krvavoj areni,
Sloboda kada sveta pred barbarina kleče.

U vrhu Akropole, kad božica i djeva
Proljevala je suze, i kad joj koplje klonu,
I srce kad joj puče, gdje tuđa zvijezda sijeva
Po mramoru Kadmeje i njenom Partenonu.

I kad je otac ljudi, Olimpa i bogova
Ukočio se gledeć, gdje krv se gusta puši
Na maslinovoj grani, u gaju lovorova,
I gdje se palma mira pod sjekirama ruši.

O, Helado! Još danas u tajnoj drijema noći
Kaprena, selo malo, kraj tvoje Heroneje;
Kroz vjekove kroz duge, u magičnoj bljedoći,
Otkako plašt je pokri od krvne epopeje.

Sred gluha polja pusta, gdje sveta četa zginu,
Na groblju djece tvoje strahovit lave spava,
Pod svojom šapom čuva i Tebu i Atinu,
I suzu katkad pusti od mramora mu glava.

U nizu dugih ljeta, u osvit krvne zgone,
Iz sela kod Kaprene u ponoć kucnu zvona
Sa crkvice, što stoji kraj grobišta slobode,
Gdje pjevale su nimfe i lira Apolona,

Ah, svakog tako ljeta, kad jekne zvonce noćno,
Strahovit lav se budi i diže se i koči,
I tešku šapu grči i - klone bespomoćno,
I obore se suze po mramorovoj ploči.

Iz magle onda guste, što poljem popadala,
U povorkama dugim tek primiču se sjeni,
U strašnog lava glede sa oč'ma od kristala,
Sve starodavni to su i besmrtni Heleni.

I pričaju mu priče, da razvedre mu oči,
I pjevaju mu slavu o heronejskom maču;

Al on se nijem trese na mramorovoj ploči -
I plaču mrtvi ljudi i mrtvi bozi plaču...

A Macedonac pada na heronejske kosti
I pokornički spušta tu pobjedničku glavu.
I vapi, teško vapi: Ta prošlo je, pa - prosti;
Sa Heroneje grčku proširio sam slavu!

Al strašni lav se diže, ko krv mu gore oči,
I grče mu se nokti i bokovi mu skaču,
I sve se nijem trese na mramorovoj ploči,
I plaču mrtvi ljudi i mrtvi bozi plaču.

Kad strašna ponoć mine i zadnja sjen kad ode,
A pjesnik neznan stupi pred lava kraj Kaprene
I pobriše mu suze na grobištu slobode
I poljubi mu grivu u žaru uspomene,

O, tad ih mjesec gleda u zagrljaju dugo,
Na grobištu slobode gdje zagrljeni šute -
Svud noć i mrtvo polje i - ništa, ništa drugo,
Al ranu heroneje tek lav i pjesnik ćute.

Izabrane pjesme, 1895

DVA BARJAKA

Udri u cimbal šumni, idejo evanđeoska!
Jedan'est stoljeća ropskih psalam si šaputala;
Čekajuć dan slobode, ko lik od mrtvačkaog voska
Ti si na Golgoti stala.

Uz tebe beskućni prorok gorku je tužaljku pjevo,
Dok se ne ganu svijet; tobom ožaren, evo,
Šalje ti preko mora, s napornih, veljih daljina,
Bouillona, Balduina.

Preli se naroda talas. Šesto hiljada strijela
Posu u jednom mahu Saloma grada zide,
Crveni krsti časni s plašta ratnika smjela
Još se krvaviji vide.

Oni su pili piće, da ga pjanijeg nema,
Golgoto, lavovi to su podno spomena tvoga;
Oni su pili čašu vjerskog oduševljenja
I ubit će u ime - Boga!

- "Gospod caruje danas, nek strepe koljena ljudi!"
"Sjedi na kerubima! Nek slave silu cara,
Svi koji pravdu ljube!" "Slava mu imenu budi!"

- I Seldžuk pade u krv, skršeni rt handžara
O svetoj zveknu zemlji ko strta ljutica guja,
A krstar zapjevo glasno: "Hosanah! Aleluja!"

Goni se ulicom vojnik. Plašne Judejke mome
Vire iza prozora - s kamena saronske ruže -
Bujne im dršću dojke, u strahu samrtnome
    Oči po strancima kruže - - -
Bajne haremske gospe čarne skrivaju oči,
Kraj njih muž i gospodar bodež ogleđa tanak;
Uzalud konj mu rže, u boj ga krvavi roči:
    Pre ginut će žena, pa - Franak!

Al grmnu s ulice vika, divlja, pobožna, žarka:
Na golgotu! Pjevat će tamo *Te deum* patrijarka!

*

Sve čovjek čovjeka nosi. Ko mravi Golgotom mile,
Penju se brdu na vrh, tura se hrpa i gužva,
Stoljeća nakon dugih, krvi i krvave sile,
    Sjajna će pjevat se služba!
Tu će u dražesnoj slici biskupi crni i bijeli
Pružiti si poljubac mira; žarka će planuti zublja,
Duhom Hristove riječi zbor će zapjevat cijeli:
    Ljub'te se, košto vas ljubljah!

A oltar? Golgotin oltar krvav je kam božanski,
Krst li je krvav na njem, kuda mu glava pala?!
Teso ga pomalo cijeli narod je čovječanski,
    Majčica Judeja čavle tek dala!

I sjajna otpoče služba. Mitre arhipastira
O južnom bljeskaju suncu. Isto sunašće ljubi
Sjajne im aleme drage, obijesno draška i dira
Kao i šiljak koplja, kad Mu probiše grudi!
Tamjan je zavio goru, kroza nj prodiru rāti
Silnih krstaških četa, ječe oklopi teški - -
Tamo od Maslinske gore milo osunašće zlati
Ruke, što kaju grijeh si viteški!

Na oči žena i djece suza je izbila žarka,
Plakala sva je vojska i starac patrijarka:
O Bože, o Hriste, o Bože, smiluj se s krsta na nas,
Evo smo ginuli za te, dok te našosmo danas!

*

On je visio gore o tvrdom drvetu krsta,
Visio vjekove duge nad svojim ljubljenim gradom,

Nijem je gledao u svijet; kruna trnova čvrsta
Cvjetala jadnim cvijetom, novom žaokom mladom.
Davno su prošla doba, svetu kad riječ reče,
Al gleda: krvca teče, premnoga suza kapa,
U srcu šiljak oštri reže i pali i peče,
Čuje još uvijek zvek srebrnjaka - -
A tko bi katkad došo vrh njeg've svete gore,
Umjesto vjere odno bi komad krstove kore!
Pa je otvorio oči. Hiljade hiljada ljudi
Udara šakom u grudi, plače i milost prosi;
Tamjan se Njemu diže, sustalu krv da budi,
Psalam mu pobjedni nosi!
Spram tvrda krstova drva, kud ga pribiše sramno,
Krstuš se barjak vije, ime je Njegovo plamno!

I on je pogledao s krsta i vidje ulice mile,
Kud je djetetom luto, mila ga tražila mati,
Bijele viđa ruke, što su mu vijenac vile
Proročkom gradu na vrati!
Maslinsku goru vidi, i krv si pokapanu,
I kamen onaj kruti, o kojem srvan pade,
I prvu šibu čuti i zadnju smrtnu ranu,
I sve što ljudstvo dade!
Kad nakon stoljeća dugih eto mu osvanu slava:
Lešine leže gradom, dršću žene i djeca,
S križarskog krstuš-stijega krvava ljudska glava
Prevrće oči i jeca - - -

On je zadrhtao gore, da'nuo iz dubine:
Prosti im, oči, ne znadu što čine!

.....
Ljudi su pjevali dalje, od čuvstva silna i žarka
Tripot u nesvijest pade sam starac patrijarka.

Vienac, 1897.

ELI! ELI! LAMÂ AZÂVTANI?!

Na Golgoti je umro - a za kog je izda'no?
Je l' pala žrtva ova il kasno ili rano?

Na Golgoti je umro i svijet za to znade,
Al od te žrtve davne još ploda ne imade.

A krv je tekla mnoga i srce tu je stalo,
Što nikad nije više onako zakucalo...

I vjekovi su prošli daleki, strašni, crni,
Osušila se krvca i suha još se skrvrni.

Prošetala se povijest u sramotničkoj halji,
I što smo nebu bliži, sve od neba smo - dalji!

Na Golgoti je staro prelomilo se drvo,
Pokradoše mu čavle - i to je bilo prvo!

U ime čovječanstva i bratstva i slobode
Počeše krvno kolo da bezbožnički vode - - -

I derala se družba od gadne strasti pjana;
Mi ubijamo, Bože, sve zbog Tebe - Hosana!

Na Golgoti je mrtvo i vjetrić tamo tajni
Tak cvili: Eli! Eli! lamâ azâvtani?

A pokraj krvi davne i ispod drva suha
Sve milijuni vape: O pravice, o kruha!

Da ukidoste ropstvo, i cirkus i hijenu,
Pa odvedoste ljudstvo u kršćansku arenu!

I tu u sjajnim ložam, u zlatu i u slavi,
Pod vijencem i pod mitrom na debeloj si glavi,

Zapremili ste i vi i vaše gospe bijele
Na pozornici svijeta sve najprve fotelje!

I gledajte u igru od bijede i od jada,
Gdje čovječanstvo mučno ko On pod drvom pada!

I tamnice o crne, gdje mnogi plač se gubi,
Kad takovi su ljudi: il umri ili ubi!

I djevojčice gole, a ispred sita suca,
Ah, imale bi obraz, da nemaju želuca!

I sramotu i bijedu i uvrede i varke
I uzdahe i laži i mnoge suze žarke.

A usred bare ove, gdje trovna gamad pliže,
Uzvisilo se drvo i Hrist se na njem diže.

I gleda, gdje su ljudstvu sve gori crni dani,
I plače: Eli! Eli! lamâ azâvtani!

Badava gordo kube i mramor Panteona,
I papuče od zlata i orgulje i zvona!

Badava tamjan mnogi i ponosni oltari,
Badava alem gori na kruni i tijari!

Ah, Golgota je pusta, i vjetrić tamo tajni
Tek cvili: "Eli! Eli! lamâ azâvtani?!"

Vienac, 1896.

RESURRECTIO

Požar suklja ulicama, nad Parizom samrt lijeta:
Osamnaestog grmi vijeka osamdeset i deveta.

Kroz noć vrve mrkle sjeni pa valjaju kam i drvlje
I penju se divljom vikom na stratila ko će prvlje.

Pod nogom im daska praska, bršivo se drvo svija;
Gladna zijeva barikada, trobojka se vrh nje nija.

Njom se gole pletu ruke, vrzu noge - sablast prava,
Po njoj vatra sa Bastille žutorujno potitrava...

I velike sjeni baca ulicama u dubinu
Pa stravične crte suče u dimljivu pozadinu.

Vrh gomile barikadi truo stolac deran klima;
Nekada je prijesto bio pomazanim kraljevima.

Prevrat mu je grimiz svuko; ko na stupu od sramote
Dršće poput babe stare, skinut suhe do golote.

O kičmi mu, gdje su nekad odmarali kralji tijelo,
Trikolorni stijeg leprši obijesno i veselo.

Požar suklja, samrt staje i oštricu diže kosu,
Rukom ma'ne: top i puška po gredama zrnje osu.

Stresla su se silna rebra; neko pada, neko kleca,
Vrh gomile stoji samo jedan čovjek na lik sveca.

Niti kleca niti pada, već granitna kao stijena
Stoji velik usred grada od olova ražarena.

Podigo je desnu ruku, o njegovom kažiputu
Sve se kreće, sve se vitla u požaru i barutu.

- "Za Francusku!" neko viknu - njemu oko suzom sinu,
Vidi mu se, i on negdje imao je domovinu!

- "Na osvetu!" viknu drugi - opet mu se oko svijeti,
Vidi mu se: trpio je, al ne umije da se sveti!

Već ustaje čvrstom stopom, barikada sva se trese,
Na gomilu glavom ma'nu i naprijed podiže se.

Pa koracim velikima na krvave grede gazi,
Za njim rulja poderana po utrtoj srne stazi.

I pokliče: "Za jednakost i za bratstvo i slobodu!"
I pojuri za neznancem na velikom njeg'vom hodu.

Poznao ga niko nije, i okle je med nje došo,
Pobijedivši nisu znali, kud je tajni stranac - pošo?

Samo oni, što su zrnom pogodeni smrtno pali,
Nazriješe ispod suze, što im zadnja oči zali:

Iz neznana da je došo i u neznan da se vinu,
Ko meteor, što na časak rasvijetli pomrčinu.

Gledahu mu sjajnim tragom, izdisahu lako, ti'o:
Hrist je ovo s križa sašo, sad je evo u nas bio!

Vienac, 1897.

ZADNJI ADAM

Ta ista nikad neviđena usta,
Što nekada su životvorno rekla:
"Nek bude svjetlo!" - to svijetlo bi;
Ta ista nikad neviđena usta
Zanijemila su; krvca, što je tekla
Kroz žile svijeta, smrznu se i susta,
A zemlja bje ko stožer ledeni...
Svjetlonoša se izmorio sijedi
I mrča mu se lice.
Niz zlačane mu nekad trepavice
Za suzom samo suzica se ledi.
Bez smrtne svijeće, bez samrtnog zvona
Mru bozi, svijetlo, vasiona...
- - - Oj, zbogom, Febo! - glasi sa Geje struje,
Oj, zbogom, Gejo! - pozdrav je od Feba,
A nijemi Fatum grdan sanduk kuje
I leden prevjes tke im preko čela.

Mru bozi! Čudno, kako brzo blijede
Te sjeni, što ih strah i varka sprede

Pod Himalajom il na vodi Nilu,
Na pijesku puste, na Olimpu gori
Ko Moloha il čarovnu idilu,
Kad čovjek poče da nebesa tvori,
Da vječni Sveduh nedomašan nikad
Sve čudno se je smješkao kadikad.

Mru bozi - košto magla vrh pučine,
Mru - košto sanja u prozorje mre,
Mru - košto svijest na smrti gine
I s njome ljudske tlapnje sve!
- - - Tek tko se ono potrbuške svijja
Na lednoj kori mramorna vedraca?
Za njime smrt se ko lavina vija,
Da snijegom zadnjeg zasiplje mrtvaca,
A on još diše zadnjim dijelkom pluća
I još se giba zadnjom kapljom krvi;
Božanstva gdje su pala umiruća,
On ne da da se smrvi!

Vrhunci brda, mora i doline
Pod krutim ledom leže izravnana,
A on zar sami grobne sred tišine
Da zadnji bude krajem zadnjeg dana?!
I tko je taj, što živio je do vijek,
Da vidi konac svjetskim mirijadam?
Je l? Bog? Ne, slabi, posljednji je čovjek,
Na odru svijeta izdišući Adam.

I tu je pao! Žile mu se koče,
I savija se zgrčenijeh šaka,
A suha rebra uporno se boče -
Ah, zraka! zraka! zraka!
I ne će mrijeti; ne će! ne će! ne će!
Nek mriju bozi, vasioni svemir,
Nek mrije sve, al ljudstvo prkoseće
Svoj da'nulo mu nemir.
Pa on je tu ko zadnji od Titana,
Ko zadnji svjetlac prometejske vatre,
Da pita, prije nego smrt ga zatre:
Za čega ta nirvana?
Buntovnik, mrtve što bogove dira,
I - tužitelj svemira! - -

- - Ah, nekada, što ne vidje mu oko,
Ti bajni luzi - gdje su?!
I tropske palme do neba visoko
I sjajne zvijezde u majskome krijesu
I brze rijeke - ko da biser teče,
I more silno, jedino i samo,

Oblačci laki u zoru i večē,
Gdje su... kamo?

Slavujak mali, mjesečina bajna
I vrela krvca i milje života
I cjelov žarki i još mnoga tajna,
Tajna i divota!
I radost slatka - ta sve raduje se,
I obijest laka - ta sve obijesno je,
Vjekovit blagdan - ta sve miluje se -
Kud je - što je?!

Cijela povijest pokapana krvi,
Jednakost, bratstvo i sloboda!
Da čovjek bude do nebesa prvi,
Da Bogu ruku poda?!
I sve na zemlji, što se rajem zvalo.
A čovjek svojim stvorio je znojem,
Sagrađiv carstvo Edenovo palo
O trudu samo svojem?!

- - - Tek vječni led! I žile mu se kočē,
I savija se zgrčenijeh šaka,
A suha rebra uporno se boče,
Ah, zraka! zraka! zraka!
Još neće mrijeti; ne će! ne će! ne će!
Nek mriju bozi, vasioni svemir;
U njemu vapi ljudstvo prkoseće
I vječnog duha nemir!
Da pita: kud je, što se rajem zvalo,
A čovjek svojim stvorio je znojem,
Sagrađiv carstvo Edenovo palo
O trudu - samo svojem!

Al gle! s daleka sjevera onamo
Na polutnik se silna santa skliže.
Niz led i snijeg prašti amo tamo
I juri sve to bliže.
A na njoj čudnim odrazom se sije
Sred pustog leda ukočeni krst,
Sa Svetog Petra možda il Sofije
Oborio ga sverazorni prst.
Oborio ga pred hiljade davne
Sa gordog visa, s ponosnih kubeta,
I odvlači ga preko puste stravne
Na odar zadnjeg Adama i svijeta.

I zadnjim kretom ruke
On grabi krst, al žile mu se mrznu,
Uz zadnji jecaj samrtničke muke

Tek nemoćno se trznu,
A usna samo ukoči se nijema
U gorki smiješak beznada i jada;
Na tvrdi led mu mrtva glava pada
Ko pitanje, što odgovora nema.
Tek gorki grč - ko ocjena božanstva,
Na zadnjoj mrzne usni čovječanstva.
I prostro se je izda'nuvši tako
Cijelog ljudstva oboreni lik,
A blijedim noktom, zadnje što je mako:
Napisao je u led - upitnik! - - -

- - Praminja snijeg i pokriva žurno
Taj zadnji znak, što čovjek ga je piso
Ko svjedočanstvo očito i burno,
Na zemlji da je bio i bitiso!
Praminja snijeg, sipa inje gusto,
I silne grude naokolo baca
I krije znak pod noktima mrtvaca,
Sve više nada nj brdo valja pusto:
Spomenik svijetu, što ga više nema,
Do neba gruda ledena, golema!
A pod njom spava kao luda sanja
Sve, što je bilo, da isprazno prođe
Bez glasna traga, dokle opet dođe
Nov kaos mutni do - drugog izdanja!

Vienac, 1896.

PAMET I SREĆA

(Po pripovijedanju jednoga muhamedovca)

Došla Pamet u svijet ovi,
U sredinu braće ljudi,
Da ih uči, da ih puti,
Da im pospan mozak budi.
Kuda ide - sve se diže,
Kamo stiže - čuda stvara;
Amo-tamo... eto ljudi,
U prirodi gospodara,
Klanjaju se sili uma,
Prijestolje joj dižu slavno,
Klanjaju se, tamjan pale - -
Ah - al to je bilo davno!

Jednog dana - vedro bilo -
Pošla Pamet da se šeta;

Sluša pčelu i slavuja,
Razumije šapat cvijeta;
Blebetuše sluša koke,
Po granama što vam sjede,
Sluša crva, gdje se moli
Da ga pjetlić ne pojede.
I još svašta čuje, znade,
Pa nosnice širi holo,
Pa se pita: je l' tko veći
U svijetu naokolo?!

- - Nuto čuda! tko je ono
Što je tako gordo gleda?
Kanda joj se drsko ruga:
Baš ti hvala mnogo vrijedi!
Ljuta Pamet, baš u živac
Pogođena, ljuće planu:
- Tko si, što si, nevidovna,
Iz koje li rupe banu?! -
Mrska riječ bijes rađa;
Tko je veći? - Ja sam veća!
Ja sam Pamet, a ti, ludo?
- Ti si Pamet, a ja - Sreća!

Poklaše se žene ljuto,
I da nema goreg kara,
Dosjeti se Pamet jedva,
Da mirnije razgovara.
Pruže desne... oklad vežu,
Da se krenu u svijet bijeli,
Pa onako neka bude,
Kako će im svijet da dijeli!

Idu žene, idu... idu,
Uski su im svuda puti;
Muka im je, e na kojoj
Slava li će ostanuti?
Al uzalud, nikog naći
Gdje bi oklad okušale;
Idu žene, idu... idu
Pa su nešto gledat stale - - -

.....
Jezero se malo širi
Podno brda mila lika,
Po obali nešto luta
Kano slika očajnika.
- Spasimo ga! - Pamet šanu -
- Darujmo ga! - doda Sreća;
Kušajmo ga, da vidimo,
Čiji dar je cijena veća!

Stigoše ga, digoše ga,
Nahraniše gladna crva,
Odrediše da ga Pamet
Darivati stane prva.
Cijelo znanje ovog svijeta
U prst mu je mali stalo,
On postade umnik prvi,
Što ga ikad nebo dalo.
Svi ga hvale, al mu vele,
Da umije previše toga - -
I - eno ga - bokca umna,
Eno ti ga bosonoga!
Amo-tamo, i od gladi
Na kostura sjeća likom;
Baš nikako da bi posto
Ma ni zadnjim podvornikom!
U očaj ga bijeda tjera,
Teška bijeda i glad žuta,
Ispala mu rebra suha
A kroz rupe od kaputa.
U talas se hladni baca,
Al ne dadu mrijet ljudi,
Iz vode ga opet vade
Pa pred kralja, da mu sudi.

Na prijestolu sjedi kralju,
Mudrijeg mu nema para,
Kad mu eto dovedoše
Samokrvna zulumčara.
Uđe jadnik... gledi kralja;
Odjedared skoči brže,
Koliko bi okom treno,
S glave kralju krunu trže.
Trže krunu i ko luda
O pod naglo njome tresnu.
Vika... buka, trista mača
U rukama vjernih bljesnu! -
- Vodite ga! - grmnu kralju.
Svijet urla: "Nek se vješa!"
- Vodite ga! - Pecite ga!
Obješena za ušesa!! -

Odvukoše gladna miša,
Na ruke mu gvožđa meću,
Pred tamnicom, mrskom kućom,
Stala Pamet zvati Sreću:
"Čuj me, sejo! - Pamet kaže -
Čemu da se jadnik pati?
Dala sam mu što sam mogla,
Šta ćeš ti mu sada dati?

Napunih mu punu glavu,
Koliko sam sama znala;
A on evo punom glavom
Ponio se ko - budala!"

Nasmija se Sreća samo,
Pred kralja se smjelo šeta:
"Čuj me, kralju, mudri kralju,
Što moj slabi um goneta.
Istina je, grijeh je strašni,
Što ti s glave krunu trže;
Nu, moj kralju, mudri kralju,
Ne prosuđuj čina brže.
Čin je čudan; bit će nešto,
Što u glavu bokcu dunu;
Umni kralju, dobri kralju,
Da vidimo tvoju krunu!"

U prašini kruna leži,
Osmijehom je Sreća gleda;
Odjedared plašna skoči
Ko od zmijskog od ujeda...
... Što je? - Bože! - Bježi kralju!!
- - - Stoje sluge, blijedi šute,
Gle - iz krune mrko viri
Trojna glava guje ljute. - -

... "Ti ga mučiš, ti ga vješaš,
Ti ga daješ živa peći,
Valjda što ti život spase,
Pre neg ti je mogo reći?!"
Stoji kralju - zove sluge,
Dovode mu roba sinja;
"Evo - reče - od mene ti
Carska budi milostinja;
Evo tebi vlasti pola
I evo ti moje kćeri;
Živ mi bio, zete dragi,
Plaća to je tvojoj vjeri!"
U kraljevskom sjajnom dvoru
Glazba bije, kolo pije;
Pred kraljevim dvorom sjajnim
Praštaju se žene dvije:
"Tko ga diže, tko ga spase,
Tko ga pope carskim zetom,
Tko je, kazuj, sila veća,
Da se titra ovim svijetom?"

Tako Sreća Pamet pita,
Al se Pamet vidi ljuta;

Rastaše se, i od tada
Sastanu se rijetko puta!

Vienac, 1891.

KAKO JE POSTALA NADA

U tamnini, u davnini,
U srcima prvih ljudi,
Kad je demon s neba pao
I u ljudske ušo grudi,
I veliko kad je biće
Odreklo nam dar milosti,
I kada je čovjek pado
Pod teretom ništavosti,
Kada na prag od Edena
Bog keruba stroga vrže,
I kad kerub mjesto mača
Sa nebesa munju trže,
Kad se širom zemlje majke
Božja riječ orit stade:
Nek je kleta gruda svaka,
Kuda ljudska suza pade!
I kad se je gorom, dolom,
Uzdisalo "aj" i "vajme",
Kad je Kain zemlji viko:
- Otvori se, progutaj me! - - -
Duh veliki jednog dana
Sašao je sa visina
Pa je gledao Eden davni
I strogoga kerubina,
I kad vidje zvijeri razne
Edenom se igrajući,
A pred rajem samo ljude
Uzdišući, vapijući,
U strogom mu onda srcu
Bude nekud teško žao,
Pa je tajno među lišće
Jednu suzu proplakao...

O, suze su svemoguće
I od svake kletve jače,
Al samo je tužno, tužno,
Što Bog tako rijetko plače!
I kako mu suza pade,
Onako je cvijetak niko;
Zamirisa od tog cvijeta
Eden-milje vaskoliko.

Pitahu se ruže rajske
I sve ptice i leptiri:
O, gdje li je cvijetak novi,
Što otako bajno miri?
Al uzalud, širom raja
Nijesu ga našli nigdje,
Našo bi ga samo onaj,
Tko i božju suzu vidje;
Al je vidje cigli samo,
Od čijeg je oka pala,
I samoća, koja ju je
Pod koprenu zakopala,
Da ju svake skvrni čuva,
Što iz ljudskog oka struji,
Da je ne bi odat mogli
Ni leptiri ni slavuji.
Lakomo je ljudsko oko,
I što vidi, to i želi,
A ljepota teško da ga
Zbog ljepote tek veseli.
I zato je teško naći
Onaj korijen božjeg cvijeta,
Nerado se ljudska noga
Preko trnja do njega šeta.
Tek što rajem izgubljenim
Miomir se njegov širi,
Ne znajući oblijeću ga
I slavuji i leptiri - - -
A pred rajem zatvorenim
U očaju ljudstvo luta
I tvrda mu zemlja majka
Izgubljene suze guta,
A za njime i pred njime
Stotinu se jada vija
I prolaze tako vijeci -
Besmisljena tragedija.

U počinak jednog dana,
Na vrhuncu od očaja,
Tresnu Adam grešnom rukom
Na zaprta vrata raja,
A za njime ljudstvo cijelo
Srnulo je, puno bijesa,
I potreslo kletvom vajnom
I zemljicu i nebesa;
Zgrozio se kerub strogi,
Na troje mu puče pala,
Toliko je bijeda ljudska
Božju srdžbu nadjačala,
A kerub je u nemoći

Gledo divlja ljudska jata
I oružje polomljeno
I skršena rajska vrata - - -
Hrlio je Adam dotle
Preko raja poput zvijezde,
Hrlio je, mislio je
Da za njime braća jezde,
Uz koje se prvi bori
Za podrijetlo od božanstva
I za ona prava sveta
I za obraz čovječanstva.
Ah, al Eden ima svega,
I jabuka i koješta,
Kroz jabuke mjesec škilji
Ko svodilja stara vješta,
I trajalo dugo nije,
A to ljudstvo sito, pjano,
Zapjevalo razdragano,
Poigralo razuzdano.
A zvjezdice s mirna neba
Šetahu se svojim tijekom
I titrahu očicama
Sve od rugla nad čovjekom,
Smješkajuć se onom ljutom
Adamova srca jadu,
Gdje mu braća slatko hrču
Pod jabukom i u hladu
Sve bez brige i poleta
Za podrijetlo od božanstva,
I bez pojma i bez volje
A za obraz čovječanstva.

Hrlio je Adam dotle,
Dok pred božje lice panu,
U duši mu sveta vatra
I čovještvo i sreća mu.
I kad dobri Bog ga spazi
Puna svete želje same,
Preblago će njemu reći:
"Što mi želiš, moj Adame?"

Al je drsko ljudsko čedo -
- Što li želim? I još pitaš,
Ti, što ljudske vidiš misli,
Što u ljudska srca čitaš!
Zar ne vidiš zmiju ljutu
Što nam žive grudi dere,
I prokletstvo što ga metnu
U mlijeko od matere?
I čemu nas onda stvori,

Kad nas prokle u sjemenu -?
I je li nam očaj ovi
Na čast tebi i imenu?
Gle, za menom pleme moje
Riječ od tebe svetu ište:
Odgovori, zašto stvori
Zemlju ko i mučilište?
I što misliš, dokle jošte
Da nas tvoja ruka bije;
Odgovori, o tako ti
Svih nebesa velikijeh!

Nasmija se milost božja:
- O, Adame, čedo moje,
Ogledaj se rajem mojim,
Gdje li ti je pleme tvoje! -
Okrenu se Adam ljuti,
I kad vidje što se desi,
Obori se, tek što šanu:
- Smiluj mi se na nebesi! -
To je Bogu žao bilo;
Da bi žalost manja bila,
Bog Adama opet diže
U nov život iz mrtvila
I reče mu: - Eto, sinko,
Sad si opet Adam stari;
Tek se čuvaj od afekta,
Jer to živce silno kvari!
Vidiš, brajko, neko tamo
Pod jabukom prste liže,
Neko opet drukče misli
I za druge bune diže
Izmed srca i želuca
Sporazum se zalud ište,
A ja imam u toj stvari
Sasvim treće stanovište!

I - počeša Bog se dragi:
Opet, znaš su lijepe stvari,
Kad ovako ko za druge
Nosi kožu po pazari';
Ima u toj tvojoj vatri
Anđeoske nešto zere,
I ti si mi - kako vidim -
Zbilja osto bez večere!
Al da bude svakom pravo,
Primiriši cvijetak ovi,
Tu sam, mislim, negda plako
Zbog gluposti čovjekovi!
I kad bude tebi teško

Od jada ti u plemenu,
Nać ćeš snage u tom cvijetu
Na nevolji odgojenu.
Nek te njegov miris prati,
Al cvijet će bit uza me,
A ja sam ga prozvo "nadom";
A sad ajde, moj Adame! - -
I onda se praskom silnim
Eden sruši i premota;
A Adam se s ljudstvom nađe
Na početku od života...

Protekoše dugi vijeci,
Kroz borbu se život vija -
Protekoše dugi vijeci -
Besmisljena tragedija.
Gine često ljubav, vjera,
Ginu mnogi ideali,
Samo nada, pusta nada
Uvijek jošte srca gali.
I kako je pala negda
S rastužena oka sveta,
Pod oblačnim i sad nebom
Najrađe će da procvjeta.
I da cvjeta, da se širi,
Najbolje joj suza prija;
Kroz nju nam se mili život,
Besmisljena tragedija.
A komu je korov svjetski
Zagušio miris nade,
Pa mu srce pusto stoji,
Pa ni suza ne imade,
Već propada dublje, dublje,
A sa srcem izgubljenim,
Kad zaludu kucat mu je
Pred nebesim zatvorenim:
O, nemojte nikad kleti
Izgubljenog onda sina,
O, nemojte nikad reći,
Da je ljudska izmetina!
Smilujte se i kroz suze
Na mrtvaca gled'te živa;
Nijemo samo nebo znade,
Zašto i to katkad biva!

Vienac, 1892.

ANGELUS

O, kako milo dršće vazduhom
Tvoj meki glasak - žica srebrna,
I kako mi je slatko slušati
Taj blagi pozdrav snene večeri.
O, reci mi, o koji dobri duh
Iz tvoje čiste jeke šapuće,
Pa meni ti je tako lagodno,
A slušajući te, sveta pozdravi!
I nešto kao topli poljubac
Golicajući mi grudi dodira;
Ko da je čisti seraf sa neba,
S oblaka meni pozdrav donio.
Od goluba su krila njegovaa,
I s njima mi je oči pokrio,
Da mjesečev me tračak ne budi.
- O, spavaj - anđel meni govori -
Jer Bog je noć za one stvorio,
Na koje nije danju mislio!

- Ne pokrivaj mi oka, serafe,
Kad duša mi je nijemo gledati,
Gdje gine zadnja luč na zapadu.
I onda drhtne zvonice večernje
I uzvije se glas mu pod nebo,
A anđel rajske dveri otvara,
A tiha noć u ruhu odmornom
Nad glave naše krila razastre.
Ja ljubim crnu, nijemu kraljicu,
Ja ljubim njezin mrtvi zagrljaj
I slatko mi je glavu umornu
Položit joj u krilo pospano.
I onda tako polunesvijesnu
Na nepomičnom njenom koljenu
S daljine slušat talas zvukova.
Sve oko mi se tada rastapa
U bezdnu pustog, vječnog svemira,
A poput rose sjajne, sićane,
Moj željni pogled svud se raspline
Po hiljadama sjajnih alema
I prodire joj tanku odoru
I u srce joj tajno ulazi
Pa ondje zaspi slatkim umorom.
Ah, tako valjda samo spavaju
Tek do dva srca što se miluju
I što su baš u dugom cjelovu
Od silnog žara kucat prestala.
A Bog ih gleda, i Bog govori:
O, nemojte ih buditi, nemojte,
Jer njihove se duše stopiše
Na drhtavici dviju usana,

I jedno bi se samo vratile
U grudi natrag ko u tamnicu!
O, i ja tako, čisti serafe,
Od strasti ljubim nijemu kraljicu,
A ljubav našu tiho pozdravlja
Iz trave glasak sitne bubice,
Iz lišća drhtaj krila ptičijih,
Iz luga slavuj - srca razgovor.
A poljsko cvijeće ono maleno,
Što istom se je zemlji otelo,
I ono hoće da nam ugodi,
I ono našu ljubav miluje.
Pa diže one male listiće
I diše čistim, vedrim mirisom,
Ko šapće, malo: - Da l' nas vidite
I čujete li, što vas volimo?!

O, čujem vas, o poljski cvjetići,
I tebe mali, sitni crveni,
I tebe dragi, bijeli nevini,
I tebe plavi, čisti listiću;
Ta vi ste moga srca utjeha!
O, na vas rado usne privijam
I ljubim onu grudu blaženu,
Na kojoj ste mi lijepi niknuli;
A slaba mi je ruka gotova
Da bujni onaj korov iščupa,
Te oko vas se trovan šepiri,
O, mili moji mali cvjetići!
Nebesa su vas sama složila,
Da budete mi oku naslada,
U duši da vas nosim vavijek
Ko melem blagi mnogim ranama,
Vi mili moji mali cvjetići!

Pa ne skrivaj mi oka, serafe,
Da gledim vedro u noć duboku,
Da ljubim ono cvijeće sićano
Što kroz noć tamnu divno miriše.
Tek od njega sam spleo kiticu,
Na rođenim je čuvam grudima.
I lutajući dugim cestama,
Na koje se je tama nadvila,
O, ljubim samo nijemo, očajno,
Od žarkog čuvstva tamu ponoćnu
I ona mala do tri cvjetića,
Što kroz noć crnu snažno odišu.
I kupim rosu dugim stazama,
O, ima rose mnogo - premnogo,
I moja noć je rosom osuta.

Al rosu kupim, cvijeće zaljevam,
I moje cvijeće neće venuti.
A što je rosa cvijeću sitnomu,
O, to je suza oku ljudskomu!
I moja noć je rosom osuta
I grud je moja suza prepuna;
Na grudima su do tri cvjetića,
I moje cvijeće neće venuti!
A doć će možda časak suđeni,
I mene će se nebo sjetiti,
Pa s vedrog će se, žarkog istoka
I mojim željam sunce roditi,
Na obzorje mi tamno, ponoćno,
Uzvinut će se zvijezda velika,
A moje cvijeće, rosom osuto,
O, još će ljepše onda cvjetati!
Al dok me guši tama s ponoći,
Kroz koju moje želje lutaju
Ko rasprštana iskra ponorom,
O, dotle ljubim tamu s ponoći
I sitno cvijeće rosom zaljevam.
I zato mi je blago slušati,
O, tvoju jeku, zvonce večernje,
Kad pozdravljaš mi nebo sumračno,
Tvoj glas je glazba mojim mislima!
A kada jednoć jekneš zoricom,
Da budeš vjesnik dana novoga,
Ah, ja ću onda ko i ptičica
Uzletjet lako nebu pod oblak
I pjevati ću pozdrav radosni
U slavu sunca, dana novoga,
I cvjetićima mojim malenim,
I crvenomu, bijelom, plavomu,
Na koje mi je suza padala,
Da nadoji im perca lagana,
U dugoj noći, mraku gustome!
Sve uzdišući pjesmom iz srca
I pjevajući samo onima,
U kojih gori iskra ljubavi,
U kojih ima vatre božije,
Pa znaju što je tama ponoćna,
Te leži poput teška kamena
Na poletnomu krilu našem -
Ah, pjevajući samo onima
Što s mojim srcem nijemo uzdišu,
A bolujući tugom jednakom!

Vienac, 1892.

NOĆ NA FORU

Ko pusto groblje slave pokopane,
Po kojem miso na uzdahu prši,
Preda mnogom dižeš stupe rasklimane,
Preda mnogom stereš polomljene krši.
Bljedolik mjesec - svjedok tvoga cvijeta -
Po tvojim sjetnim ostancima plazi.
Do mrtva srca kroz prašinu slazi,
Ko snužden čuvar uz mrtvacu šeta - - -
Nek laka noć ti! Rim tvoj slatko sniva,
Tišina brda sedmera mu skriva,
I toranj isti cara-okrutnika
Sve u snu čudne preživljuje dane
I na te, kamen, kamen se sane,
Kad dah ga glodo majčina krvnika...

Nek laka noć ti! Rim tvoj slatko sniva,
Tišina brda sedmera mu skriva;
Novovjeka mu bajno snatre čeda,
Al tebi, starče, počinut se ne da!
Otaca dusi u uhu ti cvile,
Potucaju se boginje i vile
I šuljaju se preživjele sjene
Uz razvaline i uz uspomene.
Nad blijede sjenke Kapitol se penje -
I tek se trzne pogružena lika
Na kucaj sata s kršćanskog zvonika!

-- Tuđinac sam i ne rodih se uz te,
Grud Italije došla me nije;
Tuđinac gledim razvale ti puste
Ko moje da su - srcem tako mi je!
Sve prođe tvoje: rob i trijumfator,
I svemu dođe vječna smrt i zator,
Tek na to groblje, na lijes bez mrtvacu,
Kapitol sjenom sablasnom se baca!

... Pred njegovog oka maovastom mrenom
Sav bitak samo sancijesu prazni:
Čas junak Mucij kraljem pred Porsenom
Na živoj vatri desnicu si kazni - -
Il čas mu opet u glavi se roji
Glinovit Tibar i vali mu žuti,
Gdje divsku djecu vučica mu doji,
Da budu orli: pandže i kreljuti - -
Čas pušta pogled na sedmera brda,
Do Palatina čas ga misli mame:
Svud viđa starac čudovišta tvrda,
Svud suho zlato i mramorne kame

I trov i ruže i presvisle grudi,
Sve divsko bje mu - ljudi i neljudi!
Nu mjesec titra pa ga iz sna zove
I lažna varka bjega u grobove - - -

... Što drhtnu, glavo pobjednice Rome?
Zar Tabularij od tebe se kida,
U zadnjem li se zagrljaju lome
Zar i ta dva tri trošna, trula zida?
Il što su žuti tvoga Tibra vali
Na mjesecini tako zaigrali...?
- - - Na vodi pliva krvav pramen kose,
Okolo nje muljni vali se rumene;
Ko nekad što su, u Ostiju nose
Ledeno tijelo žrtve umorene.
I šumi voda... noćna ura bije,
Pod mrkim plaštem krvav kolac krije.
I kolac strši, a za kesu zlata
Slobodi svetoj druga evo žrtva:
Na kocu glava umorena brata,
Dok Tibar pljušti oko tijela mrtva - - -
A glava gleda, gdjeno srijed luga
U rosi suza, hladu od uzdaha,
Na humku jednom glavom maše Tuga:
"Kornelija tu - majka sniva Graccha!"

.....

I klonu glava Rome pobjednice,
I sluša, gdje se div-Kapitol toči,
A jedna suza mili joj niz lice,
U duši peku mučeničke oči -
Al jeknu kucaj s kršćanskog zvonika
I trznu Romom pogružena lika:

Pod silnom njenom kapom od nebesa
Ko dalek oluj šum šumori zrakom;
Sve teži uzdah iz dubine lijesa,
Kad smrtna nojca dodija junakom.
Gorostas mrtvac Foru diže stijenje
I staje, pak se na Palatin penje.
Do dvije kaplje mjesecine blijede
U noći pola crnu tminu rijede.
A mrtvac stišće remen obla štita
I munju koplja blještava i vita...

Na Palatinu carski dvor se koči,
U njega sablast uprla je oči.
I gore oči, a koplje se svijeti,
A strašna sablast počela je kleti:

"Slobodu svetu vratite nam, vrazi,
Za koju rt me kod Filipa srazi!"

- - - I cijelog Fora stupovlje se stresnu,
Iz praška svakog jedan šiljak bljesnu.
I u duž, u šir, kuda jedan šiljak bljesnu.
I u duž, u šir, kuda pogled siže,
Iz groba jedan Rimljanin se diže,
Uz sablast sablast srne iz dubina
I kida zadnji kamen Palatina.

Na Palatinu sijedi starac čuči
Pod zlatnim rubom o čeonoj kosti.
I čeljust miče: - prosti, puče, prosti! -
Al trula čeljust uzalud se muči...
- Vijek proklet da si! - Zagrmiše glasi
I koplje letnu, krunu s glave smetnu...
Pa rasplinu se sve ko oblak bijeli,
A jedna ura jeknu s Ara Coeli...
Tek slika još mi na mrežnici gine
Ko mutna kap na mlijeku mjesečine,
Ko atom zadnji od tisuća ljeta:
Baš sve što osta od povijesti svijeta!

I trznuh se, a prazno korak jeknu,
Niz obraze mi nešto topla teknu:
Tuđinac sam i ne rodih se tamo,
Ta Italija draga mat' mi nije;
Al i mi Forum neoplakan znamo,
Po grudi mnoga sveta sjen se vije,
I gdje su mnogi palatinski dari
Tek bili sjajni pogrebni oltari - - -

Pa pođoh; stara još je Luna sjala,
A ja je pratih, kako lako brodi
Za one gore, gdje u neslobodi
I moje majke kućica je stala.
I gdje mi stoput vrelim mozgom mune
Sve crnja slika domovinskih jada:
Najljepša gledeć kako kruna trune
I na što narod bez slobode pada - -

Vienac, 1884.

SAN ILI JAVA?

Usnio sam ružan sanak; - Bog bi znao,
Al' mi ga je raj al' pako prišaptao;

Usnio sam ružan sanak; - od tog maha
Ne prođe mi ni čas jedan bez uzdaha.
A nijesam prazne vjere, slabe nade.
Znadem dobro, sanak mutni što valjade;
Ali ipak... ali ipak - od tog časa
Sve uza me nešto kuka u pô glasa,
Sve uza me nešto jeca, nešto mrije -
Zadnji odjek ko od zvonâ mrtvačkijeh -
A nijesam prazne vjere; - - Bože mio,
Ah, je l' ono samo pusti sanak bio?

Usnio sam da sa brijega visokoga
Gledam polja i doline roda svoga;
I kućarke i ponosne bijele dvore,
Kolibica još najviše, moj nebore!
I krovove trulom slamom pokrivenene,
Po cestama hrpe djece zapuštene -
Gledao sam čudne slike, sve i svašta,
Ponajviše svojevoljna siromaštva!
U palačam, vidjeh, prvih ljudi ima,
Misli su im svuda, svuda, tek ne s njima,
Nad jednog se drugi koči, mnijenje bistri,
I svi rad bi postanuli bar - ministri!
A seljaci u dvorištu punom kala,
Il kraj čaša rakijinskih i stakala:
"Hoće l' ljetos biti rata?" - mudro zbore,
Dokle susjed - tuđin neki - šuteć ore...
I gledo sam pustom zemljom gore, doli,
Vidio sam, a što vidjeh, to i - boli!
I uzalud - u tog moga jasnog svijeta
Manjkala je još i bratska sloga sveta:
Do pô čaše složno pili i još kako,
Od pô čaše - i sve pođi naopako!
Sve ti jedno drugom prijeti, grđi nešta,
Posrijedi je vjera, pravo i koješta.
Još se koji mudrac nađi brže bolje
Pa ih huškaj, nek se bratstvo jače kolje;
I dokle se braća tako revno biju,
Mudraci im ispred nosa vino piju!

I tako je išlo dugo, išlo redom,
Zavile se mnoge kuće crnom bijedom,
Mnogo sljeme propanulo, sve se satire
I domaće davno iskra zgasnu vatre,
I krveć se pala braća u dno groba
Ne znajući nikad pravo, otkle zloba,
I još' im se mrtve one mrze kosti,
A na domu treći im se davno gosti - - -
Vrijeme leti - - dug je moro vijek da bude -
Onda vidjeh istu zemlju, al ne ljude!

Drugi jezik, tuđe pleme i sve strano,
Sve koljeno bogzna okle posijano.
Ne čuju se gusle više, kô se čulo,
Davno im je zadnje drvce istrunulo.
Manje vike, manje buke, više rada,
Manje pjanih i veselih, manje glada!
Pred kućicom one braće starac sjedi,
Zadovoljna, svjesna oka u svijet gleda -
A četica žurne djece, zdrava, čila,
Oko starca veselo se uhvatila.
On im priča na staračku lako, milo,
Što je nekad u svijetu davno bilo - -
I gle - eno - odnekale malo čedo
Preda nj skoči pa će reći: - Gledaj, djedo,
Što je ovo? - Ded mi kaži - Bog bi znao,
To sam evo igrajuć se iskopao!

Gleda djedo, s dlana na dlan tako meće,
Misli dugo pa sigurno onda reć će:
- E, moj sinko, hiljade su tomu ljeta,
To su kosti pretpotopnog - magareta!
I otpljucnu. - Stid mi krvav podbi lice
I zgrozih se nad sudbinom povjesnice;
Al me sjeti jedna gorka suza samo,
Da mi više povjesnice ne imamo!
I to mi je sanak ružan - Bog bi znao,
Al' mi ga je Bog al' đavo prišaptao?
I to mi je sanak ružan - od tog maha
Ne prođe mi ni čas jedan bez uzdaha.
A nijesam prazne vjere, slabe nade,
Znadem dobro sanak mutni što valjade,
Al u srcu kopka, boli -; Bože mio,
Ah, je l' ono samo pusti sanak bio?

Vienac, 1892.

MOJSIJE

"... Izvedi narod moj; o Gospode,
Izvedi ga iz ropstva zlopatna
I skini mu sa vjeđa pospanih
Još onu mrenu tvrdu, zlokobnu,
Što zastire sad oči njegove!
Spomeni se da ropstvo nemilo,
Ko teško ono stijenje nadgrobno,
Na leđima mi tlači bratskijem,
I da nam ljeti naši krvnici
U utrobama djeci sudiše!
O, smiluj se, silni Jehova,

Prokuni kletvom krvne silnike
I spasi narod moj, o Gospode!"

- A luda želja! da, al ljudska jest!
Da kunem kletvom krvne silnike.
Da bijem narod, a zbog naroda,
O, stvore moj?! A zašto da bih ja
Zbog jednog stvora drugi kido stvor?!
Gle zapad tamo, istok amo gled'
I sjever ondje i ovuda jug,
A sve sam ovo napunio ja
Života klicom, svim je mio vijek
I svačije je pravo disati.
A ti tražiš, sam da pogazim
U prirodi mi zakon najveći!
Al da je tebi stati onamo,
Početak gdje je mojem pogledu,
Tad vidio bi, što je sićušna
Ta tvoja ljudska, krvna željica.
S visina mojih, ljudski jadniče,
Jednako mal je piramidâ rt
Ko rov, što neznan izbaci ga krt,
I bespomoćna sve je natega! - - -
"Nedohvatni su sudi, Gospode,
U kojima se nama pojavljaš,
I zakoni su tvoji vječiti,
A da bi crv tvoj mali, sićušni,
Sa stožerima tvojim drmao.
Davnina mrkla prošlost zastire,
Otkako si u svojem Edenu
Iz zemlje prvog stvora izveo,
Udahnuo mu dušu besmrtnu,
Al to bi mrva s tvoje mrvice.
I od onda smo svi mi smrtnici
Komadić tvoga bića velebnog,
Pa sve što jesmo - sitni, maleni,
Al tvog smo ipak bića čestica!
I čovjek eto gord sa rodbinstva
Sa vječitijem tvojim iskonom,
O, Gospode, o silni Jehova,
Ponosit diže čelo prevedro
I teži tamo gore nad zemlju,
Gdje meki, svilni plove oblaci
U zlatnom moru zraka sunčanih,
Gdje njegova je duha kolijevka.
Pa, gospode, o, reci, vječiti,
Je l' ljudsko čelo za to stvoreno,
Da u prah pada ropski, kukavno,
I one ruke, u koje si ti
U tajne svijeta postavio ključ,

O, reci, jesu l' tako slabašne,
Da nijesu vrijedne s tobom, Gospode,
A u čast tvoju, vladu dijeliti?
O, klanjam ti se, silni Jehova,
S visina tvojih sve je jednako
Na ovoj maloj, sitnoj zemljici.
Al kod nas ovdje, s našeg pogleda,
Baš ravan nije piramidâ rt
Sa rovinama, što ih diže krt,
I makar da je sve to natega!
Već pomiluj mi, silni Jehova,
Tu ludu, smjelu, ljudsku željicu;
Izvedi narod moj, o Gospode,
Izvedi ga iz ropstva zlopatna
I ne daj, da ti stvor na oblik tvoj
U prahu leži, čelom puzeći!"

- Po riječima te poznam smjelima,
Da imaš krila, koja uzvija
Plamičak sveti, što sam potako
U srce prvog onog čovjeka,
Dok boljim pojmom grlio sam svijet.
O, jadniče, kad prokleh onda rod
I sve, što smrtna žena baštini
Od zagrljaja s muškim plemenom,
Zaboravih u srdžbi pravednoj
Da duh svoj u tom rodu ubijem,
Da utrnem mu onu iskricu,
Što u grud sam mu svetu metnuo
Ko odliku u cijelom stvaranju;
O, neokajna moja pogreško!
Prikratio sam vijek besmrtni,
Al ostade mu plamen iz neba
Ko zapretani žar pod pepelom.
I bude katkad, pa se u srcu
Ko zublja žarka iskra razbukti,
I čovjek teži gore nad sebe,
Gdje meki, svilni plove oblaci
U zlatnom moru traka sunčanih,
Gdje njegova je duha kolijevka
Al bolno - bolno odmah osjeti
U ovoj svojoj gustoj kaljuži,
Da ta mu bara nije tuđa krv,
Al on da nije svojoj hrpi svoj!
I gle - kad tako već je ukleto -
I proketo će navijek ostati, -
Smilovat ću se tvojoj željici,
Al jao tebi što si želio.
*I tebi baš, što goriš plamenom
Od ideala silnih, vječitih,*

*Ta sjajna vatra crna bit će smrt,
Mrijeti ti ćeš, kada počneš sam
U ideale svoje sumnjati.*

I prosuo se narod pustarom
Ko oblaci od guste prašine,
Kad zaigraju kolo vjetrovi.
A šta je život - ko i pustara,
A šta su ljudi - ko i prašina,
A nad svim visi krilo udesa
I mota gore, dolje, upored:
I čas se prašak ljeska o suncu
I preljeva se bojom šarenom,
A čas ga eno s blatom smiješana
I neviđena gdje u kaljuži.
Pred silnim ljudstvom gorio je stup
Od crne zemlje pa sve do sunca.
A usred stupa žario se prst
Na ruci silnog boga Jehove.
"Ovuda!" - strašno grmio je glas -
"U obećani rajski Hanaan,
Kud teče mlijeko i slađani med!"
A narod božji gledao je stup
I šapto: Baš ga j' lijepo vidjeti! -
I sigrao se šale svakakve.
Al što se trese gora sinajska
I što to grmi strašnom pustarom?
Na hiljade su onaj čule glas.
Razumio ga samo genije,
Po drugi put si slušo osudu:
*"I tebi baš, što goriš plamenom
Od ideala silnih, vječitih,
Ta sjajna vatra crna bit će smrt,
Mrijeti ti ćeš, kada počneš sam
U ideale svoje sumnjati!"*
I kad mu - divu - riječ gromovna
Ko šiljak oštri srce prosjeknu,
Kad okrenu se svome narodu,
Da nađe tamo nade, okrepe,
Al ono narod, božja odlika,
Sagradio si tele zlačeno
I tele slavi, a ne Jehovu!

"... Oprosti, vječni, silni, svemožni,
U naroda je krivi prorok prav
I narodi su djeca velika,
Što lako im je kupit igračke!
Oprosti im, o silni, svemožni,
Izvedi narod moj, o Gospode!"
Nasmiješio se silni Jehova,

Al ima smijeha, kojim sužalost
Nad jadnicima suze proljeva.
I smijeh taj je čuo Mojsije
Iz vatrenoga stupa božijeg,
Što sjajio je ispred naroda
Onuda kud je zemlja Hanaan,
I gdje su preko brda velikih
Na medna polja puti vodili.

Tu navrh brda svijetli genije
Raširio je ruke brižljive.
Ožario ga tračak sunčani,
Ljepotom još ga osu Jehova,
Što geniji ga nose u srcu;
"O, evo tebi, izabran narode,
O, evo tebi zemlje rajevne,
Slobodu svetu tu da zagliš,
Da srećniji ti budu sinovi,
Neg ti uz pune lonce misirske!"

Al stoji svijet - i ko kad krošnjama
Polako stane vjetar zibati,
I sve to jače lišće uzdržće,
A granje onda stane pucati,
O, tako krenu žagor narodom
I ču se s hrpe glupa poruga:
- Aj, to je dakle zemlja Hanaan?!
I zato si nas vuko pustarom,
Da još nam za nju valja strmoglav
Niz ovo gadno brdo srnuti,
Da panemo na hladna ognjišta!
I tko je tebi pravo podao,
Slobodi da nas vodiš silovno
Po svojoj volji - ko na uzici
Od lanaca iz zemlje misirske?!
Probljedio je silni genije
I kroz srce mu ruglo prožignu:
Da, tko je tebi pravo podao,
Slobodi da nas vodiš silovno
Po svojoj volji - ko na uzici?
Tek primio se srca očajno
I dvije mu oči suza zalije.
Još zadnjim trenom vid mu počinu
Na obećanoj zemlji Hanaan,
I glava mu se mrtvo obori.
A gromom grmnu riječ Jehove:
*"I tebi baš, što goriš plamenom
Od ideala silnih, vječitih,
Ta sjajna vatra crna bit će smrt,*

*Mrijeti ti ćeš, kada počneš sam
U ideale svoje sumnjati!"*

Vienac, 1893

SUZI ROBLJA

Što li kriješ, suzo tajna,
Kad pod vjeđom krvna planeš
Pa čemerna, gorka, vajna,
Na verige ropske kaneš?
Što li kriješ, kad si bratska
Prvoj kaplji sa nebesa
Pre no riknu vrata adska,
Prije groma, prije trijesa?

Što si krila onog časa,
Kad si pala po stratištu,
Gdje se diže oltar spasa
I gdje vrane pir si ištu?!
Poput slapa u pramaljet
Okrepljiva zažubori:
Ne propada taj amanet
I prekasno ma da zori!

Što si krila kad se sruni
Niza lica mužu onom,
Kog rodiše milijuni,
Da satare krivdu gromom?
Ah, uz suze cijelog roda
Obori se na te kosti:
Slomili su granu ploda,
Al sjemena osta dosti!

Što li pričaš, suzo tajna,
Čim nas zdraviš povrh groba,
Gdje nam sniva žrtva vajna,
Izginula nada roba?
Ah, ti bliještiš žarka, vruća,
I tvoj odsjev srca sjeća:
Da imade uskrsnuća,
Dok se narod mrtvih sjeća.

A kad dršćeš u dnu oka,
U dnu duše majke blage,
Kad prokine bol duboka
Rad otete djece drage,
Rad srdaca i skeleta,

Što ih tuđi prah pogrebe...?
Majka naših, suzo sveta,
Bog će plakat povrh tebe!

Rob se rodi, rob te plače,
Ti si njemu voda krsta;
Što mu više uzdah skače,
Čeliči se desna čvrsta.
Plemeni se čovjek cio
O svom znoju i o krvi;
Bog je ovo tako htio,
Da pošljednji budu prvi!

Suzo roblja, suzo strašna,
Sumporna si kap goruća:
I očajna i užasna,
Pred Bogom si svemoguća.
Teci samo niza lica
I u zvijezde zasjaj gori:
Na naš badnjak repatica
Sjajnim trakom rujnoj zori!

Bugarkinje, Senj, 1885

JATAGANU

Hej, oštracu, gujo ljuta,
Što se ljuljaš o duvaru;
Kakva to se šala budi
U tvojemu pametaru?
Hej, oštracu, il bi htio
Cjelivati čije grudi - -?
Hej, oštracu, mani šalu,
Drukčije se danas sudi!

Tlapi ti se: e su davno
Svjetlali te naši stari,
Kad je babo dora jaho
Po krvavih po pazari',
Kad su one glave muške
Kosile se ko u šali;
Suze naše? kakve suze,
Kad smo cijele glave dali!

Hej, ne ide danas više
Da se polja krvlju tope,
Pitoma smo i mi djeca
Milostive Europe!

Prostili smo svud i svima
Neplaćenu krvcu staru,
Ne volimo, kad nas sjećaš
Prošlih dana, moj handžaru!

Sve Sloboda svijetom hoda,
Svakomu će pravo dati;
Kad poteku komu suze,
Serbez mu ih ubrisati;
A grunu li s novih jada,
Prosto mu je tražit suda;
A škrine li opet zubma
E, onda je bijesna luda.

Moj handžaru, vidiš i sam,
Da za tebe posla nema;
Hvala Bogu, te u grobu
Kraljeviću Marko drijema,
I još više Bogu hvala,
Što ustati Marko neće:
Ta kaki je krvnik ljuti,
Krvio bi ovo sreće!

Već se nama danas hoće
Uništiti divlju klicu,
I raskovat gvožđe tvoje
U tananu neku žicu,
Pa pohvatat bijesna srca
Te se s neke krivde tuže,
I brnjicom vezat usti,
Što lijepi svijet ruže!

Što je babo tobom sjeko,
Sinčiću su čudne stvari;
E je sinak čedo novo,
Tanja krv mu žile žari,
A pamet mu danas fina,
Ideale druge šara:
Hej, ne treba danas više
Muškog srca ni handžara!

Vienac, 1891.

GOSPODSKOMU KASTORU

Prostitute, sjeni, lutajuć tihe na Letinu žalu,
Što ću pozajmit klasičnu strofu!

Majčica Gaea nešto je drukča, neg'li je bila
Drukčiji danas treba Apolo.

Prostitute i vi, Kastore dragi, gospodski psiću!
Drijemajte samo mekom na sagu.
Vani je zima (ne znam vam toga reći na pasju,
Al vi ste uvijek istoga mnijenja!),

Sipa po vrašku! Kako li samo žmirkate važno!
Očito, da se čudite nešto,
Kud li se trgov vucare trome, prostačke psine
Podvita repa, kičme ko britva.

Skitnice jedne! gotove uvijek željno zavirit
Poganom njuškom u svaku tricu!
Peče vas, reko bih, ta zaboravnost, ali izvin'te,
Kastore dragi. *Tempora! Mores!*

Glete, na primjer, toga se nađe baš i u ljudi;
Što su to ljudi - sigurno znate;
Vidi se, vidi; uopće psić ste moderan posve,
Sve vam je jasno, način korektan.

Bah - il je čudo: s vremena duhom pođoste naprijed.
Sve je uzalud: odlična kuća,
Gdje vas je časna predala nekad na svijet majka,
Ne da se tako lako zatajit.

I kad su ljuške pale sa vašeg slijepoga vida,
Željeli nijeste pogledat u zrak;
Prvi vam korak bješe da svojoj gospođi bajnoj
Laznete skromno gospodsku petu.

Zlatna metoda! Cjelovom tijem shvatiste život!
Meka vas ruka uze u krilo;
Cijela obitelj, odlična kuća i ekcelenca
U vas je slavne vidjela dare.

Kad vas je koji majčin miljenik razmićen nešto
Objesnim prstom ščepo za uho,
Vi ste mu odmah, psiću vanredni, gotovo, nježno,
Pružili drugo, repić podvinuv!

Zato ste tako legnuli meko, zato vam danas
Prolazi starost kao u loju,
U kut iz kuta, kako vam reknu, ali se zato
Ne pruža vaša šapa badava!

Eto, što znači biti psetancem odlična gazde!
Najlakše k cilju podvita repa!

Pitoma njuško, cjeluješ petu, al se i za te
Mirisno peče masna kobasa!

I ja sam, evo, kreposti vašoj savio pjesmu,
Polažem lovor preda vas;
Slab je to darak, jestive više volite stvari,
Odlike više praktične vrsti!

Ipak vam - ne hteć uđiti daljem napretku vašem -
U uho nešto šapnuti moram:
Sve mi se čini, da ste - uglavnom - svojom metodom,
Kastore, malko slijedili - ljude!

Vienac, 1891.

PRED KNJIGOM POVIJESTI RODA MOGA

Nije čelik moja desna,
Al te krepko srcu nosi;
Suza moja, tebe svjesna,
Krvave ti liste rosi!
Otvoram ti svoje grudi,
Grijem tebe na svom žaru,
I tamo mi ono budi,
Što je boštvo na oltaru!

Grudi moje burno biju,
Ti si njima bilo dala;
Oči moje vatrom griju,
A ti si ih zagrijala;
Krilo moje raste jače
S tvoga daha od vjekova; -
S tobom moja duša plače,
Baštino mi pradjedova!

Moj je djedo ocu momu
Na samrti tebe predo;
Reko j' babo čedu svomu,
Da sam i ja tvoje čedo.
A ja vatrom žarke snage
Do zadnjega bit ću dana:
List hrvatske lipe drage
I slavenskog debla grana!

I kunem se ostat tako,
Dok mi božje sunce svijeti,
I za tvoje slovo svako
I živjeti i umrijeti.

I kunem se, cijela sebe
Žrtvovati tvomu zmaju,
Iščupat će onda tebe,
Kad mi srce išćupaju!

Ah, gdje nema polja pusta,
Kud se naše kosti bijele,
Gdje se vrana jata gusta
Sve uz našu krv vesele?!
Boli spomen! al jednako
Kunem ti se pravdom neba:
Tvoje gorko slovo svako
Oplakati, kako treba!

I tako mi djeda moga
I prsiju majke moje,
I tako mi svega tvoga
Što ti sveto i milo je,
I tako mi moga groba
I zvijezde što me vodi:
Bit ću žrtvom svako doba
Imenu ti i slobodi!

Gle gusala slave naše,
Na tebe ih evo skladam!
To nam božje vile daše,
Da ne plačem, da se nadam.
Ta sva povijest moga roda
S guslinih se žica čuje,
Sa gusala nam Sloboda
Ljepše dane prorokuje!

Njenoj sreći moja krvca, -
A kad dođe umrijeti,
Metnite mi blizu srca
Povijesti nam listak sveti!
I kako se ptica vije,
Moj će dašak da se gubi;
Jer se lako, lako mrije,
Kad se povijest svoja ljubi!

Pobratim, Zagreb, 1891.

SLAVENSKA LIPA

Od iskona o drevni dube,
Što dva ti svijeta prekri grana:
Gdje Jadran-vali žalo ljube,
Do Tihog tamo okeana,
I preko silnih rijeka trista
I tisuć gora i planina -
Svud isto gnijezdo, ptica ista,
I rod i riječ materina!

Što miriš svetog Kremlja širom,
Sred grada cvateš Libušina,
Nad savskim šapćeš biser-virom
I lovčenskih vrh visina,
Nad Labom štono činiš hlada,
I vrhu kama Wawelova,
I sveto što ti sjeme pada
Po grudi grada Metodova!

Od kraja svijeta drugom kraju,
Oj, drevni dube, krošnja ti si,
Gdje Perun sjedi u svom rajju,
Do zvijezda mu se munja visi,
Pa vatrenijem žezlom prijeti
I slavenski si oganj brani,
Dok pradjedovi naši sveti
Sve krile ruke ponad nami!

Iz tvojih žilja bije česma,
Što poji divske milijune,
Nad živom vodom živa pjesma
Vjekovitom se slavom kune
Sve tebi, slavo u toj grani,
U kojoj šapće duh otaca
I naši djedi, naši bani
I besmrtnih nam glas mrtvacu!

Treperi njihov šapat tajni,
Kroz stožere nas svijeta spaja,
Ko oganj gori žarki, sjajni,
Daljine naše ogrijava -
To slavenska je riječ slatka,
Što polom zemlje se romoni;
Ko božićnica pjesma glatka
U osvit ljudskoj sreći zvoni!

Pod dubom tvojim čedo spava
Ko Mojsije na valu Nila;
Ah, slavenski mu žar i glava,
Budućnost mu se smješka mila.
On donijet će tamjan mira,

Na golubljem što gori srcu;
U mrzle žile zemnog šira
On topliju će staviti krvcu!

I nek se kolo, sveti dube,
Pod mirisnu ti krene granu,
Nek bratinske se usne sljube
Uz majku Ladu i Živanu -
Te naš će soko da se vine
Nad gordih ptica jata cijela,
Gdje plavom nebu sa visine
Luč sjajna bljeska dana bijela.

I pobjedne će sjati mu oči
Vrh tvojih, sveta lipo, granâ,
Gdje Jadran biser-pjenu toči
Do Tihog tamo okeana,
I preko silnih rijeka trista,
I tisuć gora i planina:
Svud jedno gnijezdo, ptica ista,
Svud rod i pjesma materina!

Nada, Sarajevo, 1897.

MOJ DOM

Ja domovinu imam; tek u srcu je nosim,
I brda joj i dol;
Gdje raj da ovaj prostrem, uzalud svijet prosim,
I... gutam svoju bol!

I sve što po njoj gazi, po mojem srcu pleše,
Njen rug je i moj rug;
Mom otkinuše biću sve njojzi što uzeše,
I ne vraćaju dug.

Ja nosim boštvo ovo - ko zapis čudotvorni,
Ko žića zadnji dah;
I da mi ono pane pod nokat sverazorni,
Ja past ću utoma.

Ah, ništa više nemam; to sve je što sam spaso,
A spasoh u tom sve,
U čemu vijek mi negda vas srećan se je glaso
Kroz čarne, mlade sne!

Kroz požar, koji suklja, da oprži mi krila,
Ja obraz pronijeh njen;
Na svojem srcu grijem već klonula joj bila
I ljubim njenu sjen.

I kralje iznijeh njene i velike joj bane,
Svih pradjedova prah,
Nepogažene gore i šaren-đulistane
I morske vile dah.

... Ja domovinu imam; tek u grud sam je skrio
I bježat moram svijet;
U vijencu mojih sanja već sve je pogazio,
Al ovaj nije cvijet.

On vreba, vreba, vreba... a ja grlim mukom
Na javi i u snu,
I preplašen se trzam i skrbno pipam rukom:
O, je li jošte tu?!

Slobode koji nema, taj o slobodi sanja,
Ah, ponajljepši san;
I moja žedna duša tom sankom mom se klanja
I pozdravlja joj dan.

U osamničkom kutu ja slušam trubu njenu
I krunidbeni pir,
I jedro gdje joj bojno nad šumnu strmi pjenu
U pola mora šir!

Sve, cvjetno kopno ovo i veliko joj more
Posvećuje mi grud;
Ko zvijezda sam, na kojoj tek njeni dusi zbore,
I... lutam kojekud.

Tek kad mi jednom s dušom po svemiru se krene,
Zaorit ću ko grom:
O, gledajte ju divnu, vi zvijezde udivljene,
To moj je, moj je dom!

Vienac, 1897.

DOMOVINI

(15. kolovoza 1891.)

Širi ruke, majko roda,
Čeda tvoja dar ti nose:
Krunom slave trudna ploda
Vjenčaju ti zlatne kose.
Širi, majko, tople grudi,
Dar je ovaj tvoja dika;
Anđeo se slave budi
I vrh tvoga žrtvenika!

Znam u kolu gordih vila
Tuđe krvi, tuđeg svijeta,
Teška li je sudba bila
Zgaženog ti lovor-cvijeta;
Tuđe vile, tuđi ljudi
Gledali su smijehom na te,
Uzdisale tvoje grudi;
Ali tko je pito za te?!

Pometnuše ime tvoje,
Pometnuše živi da smo,
I da ono ralo svoje
U mačeve prekovasmo.
Evropi je cvijeće cvalo,
Tvoja krv ga zali sveta;
A ti osta janje malo,
Što odnosi grijehe svijeta.

I kada si venut stala
S tuđe, majko, brige krive,
Tad je jedna suza pala
Niz božije oči žive
Te orosi puna žara
Tvog seljaka ruke vrijedne,
Tvog radnika ubogara;
Sve ti gladne i sve žedne!

Davne dane, duga ljeta,
Uz komadić skrbna kruha,
Pregnu sinak tvoga svijeta
Čvrste ruke, mirna duha.
Genij rada pred njim leti,
Naprijed, naprijed staze vode,
Za Hrvata gdje se svijeti
Zvijezda svijesti i slobode!

Genij rada s njim koraca,
I kroz polja i kroz gore
Na talas se s njime baca,
U utrobu zemlje ore;
Gdje je naša kuća mala,

Tu domaću prede žicu,
A djedovskih glas gusala
Čini medom večericu.

Znoj i suza svijest griju,
Gdje anđeo rada vodi;
Žuljne ruke vijenac viju
Napretku ti i slobodi!
Mučno smo ga, majko, pleli,
Nek je ljepši tvojoj sreći;
Cvijeće s njega nek ti veli
Što ne može usna reći.

Mahni, majko, svetom rukom,
Čeda svoja blagoslovi;
Ta motikom, tvrdom kukom,
Stvorismo ti darak ovi.
- O, a takvi, majko, dari
Novom snagom krvcu hrane
Ko da mlado sunce žari
Prolistale vite grane.

I žarit će! Dok nas bude,
Listati će stablo tvoje,
Dok je one svete grude,
Kud se naša čela znoje!
Ti ponosne širi grudi,
Dan je ovaj tvoja dika, -
Vila slave već se budi
Uvrh tvoga žrtvenika.

Vienac, 1891.

HRVATSKOJ BRAĆI IZ DALMACIJE

(25. kolovoza 1891.)

Ima jada - dosta ih imade,
Povijest naša još ih više znade;
Stari trôvi novi čemer sade;
Ima jada - al ima i nade!
- - Imajka da je ljepše nema:
Raj je božji ona slika njena,
Lijepo oko u magli se taji
Ko da biser kroz oblake sjaji;
Nisu ono biserovi traci,
Nit je biser niti su oblaci,

Već su suze, uzdasi i jadi,
Ta ona je majka siročadi!

Hranila je čeda si nejaka,
A kad ih je othranila majka
Do onoga kršnoga junaka,
Do konjica od ljuta mejdana,
Onda im je govorila majka:
"Na noge se, moja djeco draga,
U svijetu je pošlo naopako,
Niknulo je bilje svakojako;
Ne da korov da se cvijet širi
Što najljepše u slobodi miri.
Na noge se, Bog će dragi dati,
Majka će vas opet ugledati.
Uz ognjište ispod svoga krova
- Dati će vam cjelov blagoslova,
Što su vaše izranjene grudi
Za slobodu prosvjete i ljudi!"

Pošla djeca širom svijeta bijela,
Bila ih je i puška i strijela,
I da svoje tuđa spase mati,
Stoput zrno naša srca shvati.
Ako suze božje pero piše,
Pisalo je naših ponajviše!
Il je tako od sudbine dano,
Il od ljudi nama darovano,
Svejedno je, al sve peče jače:
Majka čeka - za dječicom plače!
A dječica željne šire ruke:
"Majko, majko, sve su gore muke,
Tražimo te, vid nam nešto krije,
Magla neka oko nas se vije,
Bez tvog krila sve nas gore zebe,
Mrak nam pokri, mila majko, tebe,
A ne znamo što nas ljuće peče:
Il si blizu ili si daleče!"

To je čuo Bože sa nebesa,
Kako vapaj Pravdi stožer stresa,
Kako djeca svoju majku ištu
Na zemljici, starom varalištu!
Skupio je suze od vjekova,
Plod sa našeg drva jadikova,
Suze one, nikad neplaćene,
Sa grude nam krvlju zasićene,
Trud i muku s oznojena čela,
Da ugleda sunca i vidjela.
Kako skupi, 'nako Bože sklada

A na ruke svetoj vili Rada.
Planu sunce - o, kako je jasno,
A vila nam povikuje glasno:
Čvrstom vjerom u vlastitu desnu
Skršit ćete sudbu zloudesnu.
Rad vam sveto vjerovanje budi,
On je sudac što budućnost sudi,
On je korijen na kom cvijet rodi
Za vijenac slavi i slobodi,
A iz njega ljepši plamen bije
Neg je zlato traka sunčanijeh! -
Planu sunce - o, što lijepo gori,
Gdje su majci od starine dvori,
Mrak se gali, djeca majci hrle,
Junačka se moja braća grle.
Na riječ pada jedna suza vruća
Kano pečat srca i ganuća!
Pa nam vjenča slavi na vidiku
Temelj bratskog rada spomeniku.

Trud je jedan, zajedničke muke:
Za tu vjeru stisnimo si ruke,
Za tu vjeru otvorimo grudi,
Jedna braća, jedne misli ljudi,
Složna desna, zajedničko groblje,
Kad sloboda od nas žrtvu pita,
Nek se znade da to nije roblje
Što se grli preko Velebita!

A ti, majko združenih Hrvata,
Utri suze i zagri čeda,
Krv se znade, bratac pozna brata,
Krv se znade, rastavit se ne da!
Čuj nam pozdrav, čuj nam zavjet sveti,
Oj, ti nećeš, kršna majko, mrijeti,
Sa junačkog, pjesničkoga juga
Ljubav nosi svojoj braći druga!
O, ti nećeš, mila majko, mrijeti,
S divna mora tebi sinak leti,
U oku mu božja vatra sije,
Svijetli genij divne Dalmacije
Što je grijo kroz vjekove davne
Tvoja čeda niz obale slavne,
Gdje je vijekom bujni lovor cvjeto
I za liru i junaštvo sveto!
Gle, i danas ponosito cvjeta,
Ti si, majko, jedini mu žar,
A on tebi oko čela sveta
Hrvatske je jedne djece dar!

Vienac, 1891.

NA GRUDI PROŠLOSTI

(Proslavi starinarskog društva u Kninu 24. kolovoza 1893.)

Pjesnik

Majko moja - sve je mrtvo, sve je pusto,
Razvaline, kamen goli, trnje gusto!
Nad kraljevske nekad silne, slavne dveri
Vire danas lijeni crvi i gušteri.
U pô noći lijeće tuda sova plaha,
Slobodno joj i bez brige i bez straha!
Utrnuše davno ondje svijetla traci:
Stari zidi, pustoš stara i mrtvac!

Vila

Ne kvasi mi, dijete, suzom groblje ovo,
Pod kamenjem sve je perje sokolovo!
Ne robovi i ne lanci oni kleti,
Da im tlače u dno groba pepô sveti.
Tu je usna davnog kralja na svom domu
Molila se za nas Bogu velikomu,
Sa kruništa barjak gordi krila od tri
Na hrvatskoj stajao je budan smotri!

Pjesnik

Majko moja - tu je pustoš, razvaline;
Gdje su stope silnog kralja iz davnine,
I banova i župana sablja hola,
Gdje li krila - uzdanica u sokola?
Ah, da, čujem u tišini, na kamenu
Kako li su molili se Svevišnjemu!
Kroz vjekove sve se truni kamen truli,
Molitve im davno, majko, nijesmo čuli!

Vila

Vjekovi su dugi prošli; zamre jeka,
Kad je četa klikovala iz daleka;
Sa prozora gledao ju kralju stari,

Novom slavom gdje mu krunu opet žari,
A pred dvorom stražar vjerni svjesno kroči,
Vjera mu je - čvrsta ruka, vjera - oči.
Slobode si čuva stojne zide svete:
Svoga kralja, svoju majku, svoje dijete!

Pjesnik

Majko moja - zar je tako, zar je palo
Sve što se je gordo nebu uspinjalo?!
Od sve slave zar li osta samo sjena
Što je baca uspomena sa kamena,
Sa razvala što nam kriju prah otaca,
Kazujući vječnu slavu tih mrtvaca?!
I do vijeka zar nam, majko, nema ništa,
Do kukati vrhu kama i grobišta?!

Vila

Vjeruj, dijete! Eno plamte gorski rubi,
Na rastanku sunce noći oči ljubi.
I nada se tako budi svjež, nova;
Po kamenju narod ljubi prah djedova!
Pa ruš'te se, stari zidi, miri davne,
U srcu nam nove kule niču slavne -
I svemu će suđen-danak jednom doći,
Svijest naroda neće mrijeti, neće proći!

Vienac, 1893.

USKOČKE ELEGIJE

*Štuješ li slobodu, ljubiti li ju umiješ,
Razgovoru našem nije treba riječi:
Ja tvoj uzdah, suzu koju ti razumiješ!*

A. MICKIEWICZ

1. PRISTUP

Ej, vi muke, nikad oplakane,
Ma kukali preko groba svoga!

O, moj dome - na sve četir' strane
Zgažen raju usred srca moga!
Sanče prvi, otkad živjet začeh,
Prva misli, krvava i tmurna,
Vjerna suzo, otkad duša plače,
Lovoriko sred poloma burna, -
Kad mi pada pogled izvarani
Vrh mojijeh krpa i prosjaka,
I vrh lista prava poderanih,
Vrh naroda - sapeta junaka,
Okovana finom mrežom onom,
Što se teže od željezne kida,
Što te davi, dok u ropstvu bônom
Čovječjega ne poturiš stida!
Rane moje - rane dana naših -
Jad pjevaču bugarija vaših!

Il na ravni il primorskoj stijeni,
Gdje god baka našu prede žicu,
Svuda hladne obilaze sjeni,
Zloduh neki tuši tamburicu.
Sve tavori, a kroz uzdisanje,
Ko sirota kojoj otac živi;
Osta janje, osta na zaklanje,
Pastir mu se uz vučinu privî -
I ćuti se kleti prelom vjere,
Gdje god Hrvat tuđi kamen tuče,
Za tuđ hatar pod nebo se vere,
Vadi zlato, pustaram se vuče - - -
Još si krušac od ustiju steže,
Ne bi li se otkupio prije,
Kad za drugog snoplje svoje veže,
Kad za drugog sinje more bije;
Svojim znojem tuđe plaća duge - -
Ej, vladaru - na vratima sluge!

Vilo moja, bez srca li nijesi,
Ne protuži s kamenih srdaca! -
Majko moja, preni se, potresi,
Jača budi od svojih mrtvaca!
Vjerna suza onud mene vodi,
Kud su tebi ponajljući jadi,
Ah, a to je, da mi srce brodi,
Kud god tvoje ima potomčadi!
Sve i svuda mora zlopateća
Olovno je gnijezdo posavila,
Gdje i božja pravda svevideća
U čas težak na pomoć ti bila,
Te još nijesi kao mrtva pala,
Iako te crna muka bije,

Pa i nećeš - Bogu dragom hvala:
"Dok te s neba žarko sunce grije,
"Dok se bura tvojim hraščem vije,
"Sve nas žive zemlja ne pokrije!"

Ne nabiraj na plač, majko, usne,
Što ti pjevač mrgodne je čudi,
Crna sanko, što se njemu usne,
Pa nariče kad u gusle gudi!
Takova su njegova posijela;
- Nekada su drugačija bila -
Vrh gradova tvojijeh i sela
Drukča se je nekad davorila!
Nu u doba pitome kulture
Na Božić se više ne puškara,
A pjevaču mah se oči tmure
Bez čuture i bez džeferdara!
Pak radije mrzovoljan hoda
Od Vratnika do ponosne Gere,
Od Zemuna do istarskih voda,
Na jug, gdje ti more noge pere.
A kada se povrati sa puta,
Ružno sanja - zaturen, iz kuta!

Vienac, 1885.

2. SIJELO

Sred grada u kamenu Senju
Na glasu je božiji hram;
To crkva je svetoga Franje
I mrtvijeh uskoka stan.

Tu dolje, pod pločama teškim,
Kroz stoljeća snivaju svi,
A bura nad krovom im pjeva:
O mletačkoj galiji,

O Zmaju i Markovu lavu,
O šajci ko galebu - -
Kroz lubanje šuplje im šapće
U dugijeh stoljeća snu.

Tek stoljeća svakog jedanput,
Kad ponoćni otkucne zvon,
Zazveknut će oružje staro
I božji se ljuljnuti dom.

A dolje u rakama trulim
Kosturi se pomaknu svi;
Na otprte grobnice sjednu
I šute ko ukleti.

Tek katkada podignu glavu
I šuplje si očnice,
Kad među nje uniđe junak
I sjedne na kamenje.

Sve ulaze redom junaci
Pod krivijem ćordama,
I podzemni pune se kruzi;
Sve jedna su grobnica.

A velika grobnica ova
Ko hrvatska zemlja je sva
I junačka kneževa brda
I kraljeva Srbija.

A bogzna, gdje leže junaci,
Kad nije im sastanka čas,
Dok ne kucne jednom u vijeku
Nad rakama ponoćni glas?

I sjede vam tako i sjede,
I šute ko mrgodni svi;
Na Drini je gdjekoji pao,
A drugi na Neretvi.

Još gdjekog je proždrlo more,
A gdjekojeg tuđinski kraj,
I timočki nekom su žali
Pjevali oproštaj.

Iz litica Crnoj u Gori,
Od talasa Sitnice,
Sa Dunava, Save i Tise
Ili Bosni sa brzice,

Sve dolaze pogleda mrka
I suđeni čekaju sat,
Kad dusi se vraćaju natrag
U grob, u nepovrat.

I jošte, još čekaju malo,
Zar neće, dok otkucne zvon,
Nad glavom im zapjevat pijevac,
Nad velikom grobnicom?

A kada bi zapjevo pijevac -
To utvrdo vjeruju svi:
E, umah bi uskrsli opet,
Ko nijesu ni umrli!

Nu lijena pjevčina šuti
I drijema na buništu;
A divovi junačkog roda
Svi u grob se vraćaju!

Tek jednoć je pjevnuo malo
U gavana nekoga baš,
I bundžiju spremiše umah
Na predivan paprikaš!

Pak prolaze ljeta i vijeci,
I gluha i nemila kob;
A budni su zaspali pijevci,
A junački pljesnivi grob - -

Tek vide se stoljeća svakog,
Na kratak i turoban sat,
I opet u grobnicu idu,
I vele da - zaplaču tad!

3. NAŠ ČOVO...

Otkad tebi, moj prosjače, ti rukavi prazno vise?
- Pa od onda, gospodaru, kad smo bili ispod Lise.

- Grmilo je, kršilo je, ko da vrazi svi se nose,
Ja se popeh vrh fregate, jer naš barjak zapleo se.

- Usred dima, usred zrnja jurnula je naša prova,
I sada bih život dao za taj smiješak Tegetova!

- U visini stojeć 'nako, niz pučinu samo trenuh,
Ni ne vidjeh više mora u oblačju zadimljenu.

- Tek križevlju silnih nava ljuljahu se oštri vrsi;
Pa svejedno - rekoh sobom - što da naš se barjak mrsi?!

- Odjedanput spazih eto: Talijanac na nas suče,
Sa križa mu vojnik vreba, da nam ratni barjak svuče.

- Nećeš, rekoh, galijote! - ... pokrih barjak u tom trenu,
A ozdo se zrnje osu i po meni i po njemu.

- Tek ga nazrijeh, kako ljósnu, a za njime ljósnuh i ja;
Padajući on je vikno: "*Ev-ev-iv-va I-ta-li-a!*"

- Ja pomislih: "Što se u nas talijanski dereš, skote!
Pa poviknuh: *Amiraljo naš eviva, ti ćozote!*

- Što je dalje bilo, ne znam; tek bilo je dugo, dugo;
Tu izgubih obje ruke; sad sam 'vako, što bih drugo!

- Penzijiće nešto imam, dobri ljudi dadu tralja,
Svakog ljeta misu platim za pokojnog amiralja.

- I molim se, Bog da prosti svima nama griješne čine
I da jošće dogodine u životu podrži me.

- Pošao bih Majci božjoj na prošćenje a na Krasno,
Pre neg umrem, da se skrušim, da ne bude poslije kasno.

- Jer me peče, gospodaru, što krštenoj rekoh duši,
Pasju riječ, Bog da prosti, kad se ono s križa sruši!

- Nu... rekoh je! Branio sam s obim rukam amiralja,
A nijesam ni ja bio vazda 'vaka kljasta tralja!!

4. STARI OPORBENJAK

Da ste zdravo, moji zanatnici marni,
I nek su vam zlatne ruke zaposlene!
Kremeni mi čvrsti, srcem milodarni,
Vi, ljudine moje, reske i poštene!
Vijek vas gledam kako znojem lica svoga
Svoj tečete krušac - muku svakidanju -
Pa da Bog vas živi ispod krova toga,
Gdje melema ima svakom uzdisanju...

Davno to je bilo, kad sam ko šiparac
Trčkao po mračnim vašim uglovima;
Važan majstor mudri, zaburmućen starac,
Vikao bi: - Đikni, još cipela ima! -
... E, moj starče sijedi, kad za vruća dana
Saplitasmo zamke na jad mušjeg roda, -
Pa hvatasmó uvijek "*mušjeg kapetana*",
Ali "*mušjeg cara*" - nikad ni za Boga!

U pô sobe nešto visjelo ko lampa,
Ispod nje bi važno kritikovo gazda
Što odsudna reče zagrebačka štampa - -
Stari majstor Vale - oporbenjak vazda -

Dobričina meka, srca puna šale,
Pri saborskim samo plani izborima;
Uvrh nosa zapni tada naočale,
Sveđ vičući: "Sad je *De profundis* - njima!"

I dok starac viči, spremala bi stara
Izborniku hlače i kravatu novu;
A kad dođi starac od izbornih žara,
Bog bi znao zašto, psovo bi "Jehovu!"
To je išlo redom, dokle jednoć, eto,
Kad je psovo Vale mater "rezultatu",
Progovori stara: - Pusti k bijesu sve to,
Mato rad bi Jelu, Jela rad bi Matu! -

Uz sve, "što nam život naopako plovi",
Rekao je Vale: "Nek je, Bog što hoće!
Mi smo ljudi stari, vi ste ljudi novi,
A dječici vašoj bolji danak doć će!" -
I, sa ovim malim proročkim dodatkom,
Blagoslov im dao - poslije djedom posto;
Unučadi smeta u spavanju slatkom -
Uopće je u svem oporbenjak osto!

Tek podveče 'vako, pošta kad donese
Iz Zagreba bijela novine za Valu,
Razmota ih starac... ruka mu se trese,
O "gospodskom" nešto sve gundā "skandalu!"
- "Batina im treba!" - sve se nešto srđi
Svoj čitajuć žurnal, i oglase pače;
I ustaje trudno Jakobinac tvrdi,
Unuka si čuje gdje za djedom plače...

Pak ga tako ljuljka i sve usput mrsi:
Trebalo bi svima nogom nešto dati!
Pa dremucka s čedom na staračkih prsih
I ne čuje Matu s Jelom ispred vrati!
Stisnuli se tamo, šapću neku muku:
O porezu nešto... Bog da sami znade;
... Kroz polumrak vide jednu suhu ruku,
Što proročki nekad blagoslov im dade!

Vienac, 1885.

5. ISELJENIK

Širnijem atlantskim morem parobrod cjepove siječe,
Na njem su prosjaci hljeba, što će na faram Brazila;

Veliki svrdlovi dima sukljaju tiho u večē,
Šire se na lik zlokobnih krila...

Gužva se svijet bez krova, što će pod palminom granom
Tamo robovati jadno, ptice gdje brbljave lijeću,
Sunce gdje toplije trepti žarkim nad vedrijim danom,
Bezdanim vodam, opojnom cvijeću...

Silnu o jarbola gredu leđim se odupro čovo,
Primorski to je dobrijan; srće u neznane strane,
Bježi od kukavne sreće nekud pod obzorje novo,
Misli: e, bolje tamo mu grane...

Draga mu obala osta negdje za leđim daleko,
Nebo je svuda i more, tuđi sve veseli ljudi,
Piju i pjevaju bučno; para ih odnosi prijeko,
Nosi im srce, mozak i grudi...

Primorski samo dobrijan ukočen šuti i šuti,
Njemu je ostalo srce tamo na kamenoj lîti,
Kadulja gdjeno miriši, smilj gdje zlati se žuti,
Bršljan gdje zide djeci mu štiti.

Nazire turobnu ženu, kako mu dječici priča
Milom i dragom o ćaćku, dal'koj o zemlji čudesa,
Noć gdje je, u nas kad sunce žeže vrh kamena griča,
Sve je drukče, pa i nebesa.

Pjeva im nevoljko pjesmu: "mladoj o kraljici Mari".
Kako joj zlaćanu krunu "moro" je odnio crni;
Pjeva im narodnom dušom ispokoj sveti i stari,
Prošasti spomen u srcu vjernih!

Znalićno dječije uho čarobnu pjesmu joj pije
Pitajuć: hoće li ćaćko tamo na široku moru
"Marinu" vidjeti "krunu", gdje se u talasim sije,
Negdje u crnu "morovu" dvoru?!

- - Dotle na atlantskom moru cjepove parobrod reže,
Ćaćko uz ogradu broda pilji u talas i pjenu,
Gleda ih kako se dižu, pljuskaju, sliježu i bježe,
Šume i ginu mračnu u sjenu.

Pilji i gleda i vidi: eno baš u dnu daleko
Nešto ko biserna bliješti, alem zar djevice Mare?!
Kojim mu u kući dragoj, vodenu bezdanu prijeko,
Dječica draga maštu si žare...

Pilji i gleda i vidi: eno je, vjere mi, kruna,
Prava je "Marina kruna", gori u bezdanu i sije;

Kako je divno joj zlato, kako je alema puna,
Baš ko da "moro" odno je nije!

- - - Uto se ozvao signal: naglo na šumnome valu
Skliznu se parobrod drugi, varku mu pobrkav oku;
On se veselo, bučno evropskom vraćao žalu -
Kossuth mu *Lajos* stalo po boku.

Izabrane pjesme, 1898

6. VELEBITSKA BAKA

Bako moja pogrbljena,
Po liticam što se vereš,
Iz pregače zemlju stereš -
Između drača i kamena
Koji krumpir da ubereš
Božjom voljom za vremena!

Bako moja, za vrelinâ
Koja prtiš uzdišući,
Klecajući, posrćući,
Bure vode iz daljinâ
Svojoj kozi, svojoj kući
I - grančici ružmarina!

Bako moja, na vrleti
Kojoj cijeli vijek proteče
Ko bez jutra trudno veče...
Mirno li ćeš umrijeti,
A preda te na daleče
Nikola će izić sveti.

Ti ćeš s njime poći tuda,
Na staračku klimajući,
Gdje ne žeže zvjezdan vrući
I gdje sočna, plodna gruda
Svačim rodi, mirišući,
Da ne moraš lomit uda!

Tek u gorju, kud te nasla
Tvoje sudbe volja čudna,
Mukotrpnâ, veletrudna,
Gdje ti koza kamen pasla,
A tvog jada uzaludna
Tinjajući zvijezda zgasla,

Velebitskoj tu na hridi
Nestat će nam opet krova
I bakice starog kova;
Tek će bura tud da bridi
Vrh kamena pravjekova
Po grdnoj joj piramidi!

7. SIRENIN DRAGI

Mala glavo na majčinih grudi',
Ko jabuka na bijelu cvatu,
Ah, ti ne znaš - o mekanu vratu,
Da od djece postati će ljudi,
San i varka da će brzo proći;
Sâm Bog znade kud je komu doći!

Ne znaš trna ni kamenih stijena,
Kud majčina pronosi te noga;
U te gleda kao i u Boga,
Ništa nema, ako tebe nema;
Al sve ima bogata joj duša,
Slatko kad ti gugutanje sluša!

Što ti želi tvoja majka mlada?...
Ah, gleda te evo sasvim zbliza,
Gdje te krune carem sred Pariza,
Svetim ocem usred Petrograda!
Na mjesecu tvoje vidi dvore
I - uza te luduje, nebore!

A što ti ćeš svojoj majci dati,
Kad te muška snaga usponese?
Širnim morem što joj kućom trese,
Po talasju pozdrav ćeš joj slati,
Nek u vihru što joj kida strehu,
Bar tvoj uzdah čuje na utjehu!

U crkvenoj klečat će tišini
I palit će Bogomajci svijeću,
Da te čuva na onoj širini,
Kud uzdasi njeni polijeću,
Vapeći ti preko trista gora:
Vrati mi ga, "Kraljice od mora"!

A ti možda u olujnu trenu
Tonuti ćeš u bezdane vale,
O, nevjero...! druga da se žena
S tobom grli kroz varavu pjenu,

Hladne usne ledene Sirene
Da ti piju ukočene zjene!

Da ti šapću: Cjelov hoću vrući,
Usne tvoje koraljeve boje; -
Šta me briga za plač majke tvoje!
... A ti na to, zubma cvokoćući,
Hrliti ćeš, ledna srca sine,
Stranoj djevi zavijek u dubine...

8. TRSATSKA SJENA

Uvis strši kula derna,
Živ joj bršljan zide plete;
Oko grba siva, crna,
Cvrkućući laste lete - -
Sa kruništa odozgora
Padajući rosa sine,
A vjetrić je nosi s mora
Među svilu mahovine...

Zađe sunce i noć dođe,
Nad liticom kula spava;
Samo sova ovdje-ondje
Oko rupe poigrava.
A kad kućne dvanaest puta
"Majci božjoj sa Trsata",
Ko da neka sjena luta
Onoj kuli oko vrata.

I ulazi lica mrka,
Vidi mu se: e mu kob je,
Nakon dana tmurna, grka,
Obilaziti noću groblje,
Da s mrtvacim Boga prosi
I srušene plače vise;
U desnici nešto nosi:
Gusle to su - čini ti se.

I ko luda neka kleca
I sve zove bane neke;
Sa gusala nešto jeca
Kroz kamenje i opeke.
I kad sve je prošlo više,
Na krunište klima tamo;
Nad njim tek je nebo više,
A još nad tim - Bog je samo!

Kao sablast stoji noćna,
Što joj curkom suza teče;
Dobra sablast, bespomoćna, -
Plač joj, brajko, sve što reče!
Al joj nemoj stupat bliže,
Ta pusti ga, brajko, sama;
Bit će došo, tek da niže
Neki đerdan od pjesama!

Pa sve bane neke vapi
I viđa ih hodat mimo -
I banice neke tlapī,
Ko da viče: "Katarino!"
I sve ljubi kamen truli
I pritišće gusle jače,
A struna mu neka zvoni
Ko da jedan narod plače...

Pusti mi ga, brajko, tamo,
To je dobra sablast neka;
On će ondje plakat samo
Vrh kamenja i opeka.
- - - Gle, već ide niz skaline
Ko da tešku smetnu miso;
Lakše mu je - suzam time
Pjesmicu je valjda spiso...

9. PRED KRALJEVSKOM PLOČOM U BAŠKI

Daj da spustim čelo svoje
Na taj kamen poizdrti,
Daj mi časak, da mi duša
Pomoli se prije smrti!
Sa njega se u srce mi
Neke duge trake šire:
Imena su tvoga crte,
Kralju Dmitre Zvonimire!

Rastjerajte hitre ptice,
I ljudske me mrze riječi;
Oni idu ko na nogam
Da im gvožđe neko zveči...
Pustite me u samoći;
Bog jedini samo znade
Kako li je srcu momu
U čas, nade kad ne 'made!

Ne pjevajte poljem cvjetnim
Laku pjesmu: "nina - nena";
Poturite rađe glavu
I panite na koljena!
Il zar evo ne vidite,
Baš u srce gdje vas dira
Jedna duga zraka žarka
Sa imena Zvonimira?!

Kako oštro ona trepti
I uzalud kako ljeta,
Da ražari srce vaše
Osam stotin' dugih ljeta!
Pustite me u samoći,
Da joj pijem svu vrelinu,
Da raskopam onda gnjevno
Rodna polja i dolinu.

Da prolijem vrh nas more
I po dolu i po gori;
Neka gine zemlja ova,
Kad nas sama ne umori!
Šta me briga; - ja ne mogu
Da vam ljudski život dadem,
Dati ću vam ponajljepše,
Zadnje s vama što imadem!

Pružimo si bratske ruke
Rastrgane iz daljine,
Iskopajmo grob si velik
S kraja na kraj domovine,
I lezimo u njegov mirno,
Kao braća zagrljeni;
Udruženi jednim srcem
I znavijek sjedinjeni!

Vrh mogile ja ću silne
Udariti natpis gore:
Čudna slova, ploču čudnu
Za povijesne razgovore!
Šta nas briga - neka u sve
Začuđene oči gvire...
... Aj, mi ćemo spavat skupa,
Kralju Dmitre Zvonimire!

10. GUSLAR

... Povlači se kao kuga,
Ni prosjačit više ne smije,
U torbi si prti druga,
Žuko drvo svoje pjesme.
Iz zakrpa izderanih
Gusle vire s gladne torbe;
Ah, to mole kralji, bani,
Koru hljeba, žlicu čorbe!...

Pođi sa mnom, moj lazare,
U kućicu pođi moju;
Napijati ću sve ti care,
Sve im carstvo - torbu tvoju!
Neka moje blago vide,
Gdje im častim carstva cijela;
Hej, međ moje među zide
Sva je jedna prošlost sjela!

Postavite sofru amo;
Carevi su došli k meni,
Ostati će časak samo
Na odmoru, neviđeni,
I odmah će da se krenu
Na daleke dane hoda,
Među jele, među stijenu,
Ko - carevi i gospoda!

Neka časom cure skoče,
Ti davori, stara pjesmo;
Nek se gosti osvjedoče,
Da smetnuli ništa nijesmo,
Da ljubimo sveto, slijepo,
Onaj zavjet, onaj stari...
Ipak, ipak - nije lijepo:
Kud vam konji i handžari?!

S grdna stida danas šta bi,
Da poviču: Momci, haj'te!
Sablju hvataj, pušku grabi,
I slobodno zapjevajte!
Kuda bismo s bruke velje,
Da nas zovnu mačem svojim
Na pir muški, na veselje,
Misleć, da smo - koljeno im?!

Ne vidješe - Bogu hvala -
Idu na put, na daleki;
Gospodska im valjda šala,
Ko i prosjak lutat neki!
- ... A ja stojim pragu u dno,

Carskom im se klanjam licu;
Gusle ljubim žedno, žudno,
I guslara u desnicu...

11. NA OBALI USKOČKOGA GRADA

Tiho leži, tiho, moje more sinje,
Posestrimi Istri čipka se na žalih,
Nebo kao čisto krilo golubinje
Vrbniku nad morem krvavo se pali.
Tamo odsjev sunca iza gore ljeska
I opruža trake od zlata i srebra,
Pa japanska šarna lepeza nebeska
U pola zenita rujna širi rebra.

Tiho leži, tiho, more moje drago,
Ko sanjarska duša djevojčice nujne,
A ni ćuha nema, da ga ljubne blago,
Da laganim daškom preko njega strujne...
Ne znam što je ovdje tako slatko meni
Ožarena oka gledat niz pučinu,
Srebrnu i žarku u sutonskoj sjeni,
Ronit joj u boje, pjege i dubinu...!

Tiho leži, tiho, bezdan neizmjerni,
Gladak kao u snu nevinašca čelo - -
- Na obzorju cijelu tek se točka crni,
A nad točkom lebdi kao jedro bijelo;
Polako se skliže i sve raste bliže,
I pjena ga rubi, složna vesla stenju,
Evo pod grad stiže, most se na kraj diže:
Zdravo ste nam, braćo, u kamenu Senju!

I začas se čuje: "Gospa!" - il - "Parona",
Sad su uprav došli iz Vrbnika ljudi!
Donijeli su grožđa, smokvi il melonâ,
Što šećerom zore na istarskoj grudi.
A čakavska riječ kao šira slatka
Sve se pjeni brza s kraja i sa lađe,
Sa jezika gipka otkida se glatka,
Što ne može vikom, to rukama nađe!

Tiho leži, tiho, moje more drago,
Pa mi lako ziba ostrvljansku braću,
Što na maloj lađi malo broje blago,
Pod žestokim suncem iskuckanu plaću.
Cijelog su ga ljeta znojem zaljevali,
Eto, bratski dijele slabu korist svoju

Za tu sitnu smokvu, za taj grozdić mali,
Što o suncu zriju, a rude o znoju.

I kad tiha veče po brodiću pane,
Poć će mlađi svijet u krčmicu kuda,
Uz rumenu kaplju da pjesmicom plane
I na gradsku zere da se provluda - - -
Samo starac neki na lađici osta,
Broji škrti novčić što ga eto smogo,
I uzdahne katkad: "Bože, nije dosta,
A ja trebam više, a ja trebam mnogo!"

Čuči starac sijedi, a s obala pustih
Povjetarac lako spram mora ćarlija,
I titra mu oko smežuranih usni
I šapće mu slatko, ko pjesmica tija:
- Paragrafom hladnim na prag su ti pali,
Nu, ne boj se, starče, doć će bolja ljeta;
Tebe će otkupit i taj novčić mali,
Krvopija tvojih ni sve blago svijeta!

Balkan, Zagreb, 1886.

12. OPROŠTAJ

Ne zamjer'te, krši gole,
I vi, polja zlatoklasa,
Moje more, sinje more,
I vi, zvijezde vrh talasa; -
Što se bajnim čarom vašim
Jedna tužna sjena šeta
Ko da nije srećna tamo,
Gdje najljepši kraj je svijeta!

Odat ću vam: da je ovo
Jedna duša otrovana;
Čuvajte joj samo tajnu,
Pustite je među vama.
Uz obale neka hoda,
Nek se šeta ukraj cvijeća;
U njojzi je duga zima
I bila je bez proljeća!

Za debele noćne tmine
Rado krade iz tijela se
Pa tumara zemljom nekom
I šulja se na talase,
Na kule se trošne penje,

U grobnice tamne zađe,
I - luduje sve to više,
I - sanjari sve to slađe!

Katkad tako lutajući
Iz oka joj nešto kane,
Kao vrelo gvožđe sine,
Kao teško gvožđe pane, -
Pa se skriva među cvijeće,
Među krši, među draču;
Odanle se onda čuje
Nešto ko da nalik plaču.

Oj, sahran'te suzu taku,
Možete joj dušu spasti;
Napijete se suzom onom,
Jošte ćete ljepše cvasti.
Zadojite svojim mirom
Srca, krši i doline,
I onda će duša ona
Da se smiri i počine...